

**INFORMACIJA O EVALUACIJI
PROGRAMA SUFINANSIRANJA ZAPOSŁJAVANJA 2020**

Sarajevo, februara 2023. godine

SADRŽAJ

1.	Uvod	2
2.	Struktura pokazatelja.....	3
3.	Osnovni elementi Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020	4
4.1	Cilj Programa	4
4.2	Ciljne grupe	4
4.3	Korisnici	4
4.4	Poticajne mjere i ciljevi.....	5
4.5	Uvećanje osnovnog iznosa sufinansiranja zapošljavanja	6
4.6	Javni poziv.....	6
4.	Analiza socio-ekonomskog konteksta	7
5.	Analiza metodologije izrade i realizacije Programa	10
6.	Pregled postavljenih ciljeva.....	12
7.	Analiza ciklusa programskih aktivnosti – faza realizacije Programa	13
8.	Uočeni rizici i problemi tokom realizacije Programa	14
9.	Operativni aspekti i stavovi aktera u realizaciji Programa	15
10.	Pregled realizacije Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020– osnovni podaci.....	20
10.1	Pregled osnovnih pokazatelja realizacije pojedinih mjera po Programu	21
11.	Monitoring i evaluacijske metode u okviru Projekta podrške zapošljavanju koji je realiziran u saradnji sa Svjetskom bankom.....	33
12.	Mjerenje održivosti zaposlenja	38
13.	Osnovna zapažanja i rezultati.....	40
14.	Preporuke	43

1. Uvod

Evaluacija predstavlja periodično ocjenjivanje efikasnosti, efektivnosti, učinaka, uticaja, održivosti, relevantnosti i važnosti određenog projekta u kontekstu postavljenih ciljeva. Obično se provodi kao pregled polaznih pozicija - situacije, informacija, ciljeva, rezultata, aktivnosti, sredstava, sa ciljem da se ustanove iskustva koja će biti od pomoći za donošenje budućih odluka. Kraće rečeno, evaluacijom projekata se ocjenjuje stepen, izvršenja ciljeva i zadataka tj. ocjena učinka.

Okvirne kategorije evaluacije se mogu svrstati u dvije grupe:

- Formativna evaluacija: Daje povratne informacije o postignutim ishodima tokom odvijanja projekta
- Sabirna evaluacija: Ocjenjuje ishode ili učinak projekta

Izveštavanje omogućava da se sakupljene informacije koriste prilikom donošenja odluka radi poboljšanja izvršenja projekta.

- Analizu stanja i okruženja u kojem se odvija projekat;
- Identifikovanje problema sa kojima se suočava projekat i nalaženje rješenja;
- Osiguravanje da će sve aktivnosti na vrijeme biti provedene uz korištenje adekvatnih resursa;
- Određivanje mjere u kojoj su osigurana sredstva dobro utrošena tj. postigla najbolje efekte i da li je način na koji je projekat planiran bio najpodesniji;
- Primjenjivanje naučenih lekcija i iskustava iz jednog projekta na drugi i

U vezi naprijed navedenog, za potrebe ove informacije iskorišteni su rezultati prikupljeni u okviru monitoring aktivnosti praćenja pojedinih aspekata u realizaciji mjera/programa aktivne politike zapošljavanja.

Potrebno je imati u vidu da se realizacija Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 odvijala u izuzetno teškim socio-ekonomskim okolnostima. Naime, na realizaciju Programa su uticali objektivni razlozi i to:

- proglašenje stanja prirodne nesreće usljed pandemije Covid-19 i lockdown;
- masovno otpuštanje radnika;
- izbjegavanje preklapanja sa subvencijom iz Zakona o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica (Službene novine Federacije BiH, broj 28/20 – „Korona zakon“);
- preusmjeravanja sredstava sa pozicije za programe aktivnih politika zapošljavanja na poziciju isplata po osnovu materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba zbog otpuštanja velikog broja radnika;
- bolovanja-izolacija zaposlenika u javnim službama za zapošljavanje zbog Covid-19.

Također, na proces realizacije Programa su uticali i nedovoljan rok za pripremu operativno – tehničkih segmenata, s obzirom na zaključak Parlamenta Federacije BiH prilikom usvajanja Finansijskog plana Zavoda za 2020. godinu da se javni poziv objavi do 28.02.2020. godine, a potrebna su bila još dva mjeseca za potpuno testiranje tehničkih alata.

Pored navedenog, tokom realizacije izvršene su određene intervencije koje je iziskivalo stanje pandemije u smislu pružanja podrške kroz sufinansiranje zapošljavanja u zdravstvenom sektoru.

2. Struktura pokazatelja

Informacija o evaluaciji Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020, sadrži osnovne informacije o elementima utvrđenim Programom: cilju, ciljnoj grupi, korisnicima poticaja, vrsti mjera, visini poticaja i načinu realizacije ovog programa, kao i korištenim resursima, inputima, te kontekstu u kojem je realiziran ovaj program. Prezentirani su i podaci (tabelarno i grafički) o broju i strukturi poslodavaca s kojima su zaključeni ugovori, broju obuhvaćenih osoba, njihovoj spolnoj, dobnoj i kvalifikacijskoj strukturi, visini ugovorenih po mjerama. Također, u okviru strukture ove informacije prikazani su i sljedeći relevantni podaci:

- Analiza socio-ekonomskog konteksta i stanja u kojem je realizovan Program;
- Osnovni pokazatelji kretanja na tržištu rada;
- Osnovni elementi i kratak opis Programa i mjera;
- Analiza metodologije izrade i realizacije Programa;
- Analiza postavljenih ciljeva;
- Analiza ciklusa programskih aktivnosti – faza realizacije Programa;
- Broj osoba na evidenciji nezaposlenih (po kantonima, spolu, dobi, obrazovnoj strukturi i dr.) u 2019., 2020. i 2021. godini;
- Iznos planiranih, ugovorenih i realizovanih finansijskih sredstava;
- Aktivnosti u vezi Javnog poziva;
- Broj zaključenih ugovora s poslodavcima;
- Struktura poslodavaca koji učestvuju u realizaciji mjera (osnovna obilježja);
- Broj osoba obuhvaćenih po mjerama (po strukturnim obilježjima);
- Prosječan iznos poticaja/intervencije po osobi po mjerama;

U izradi ove informacije korišteni su podaci iz baza podataka o realizaciji Programa, kao i podaci prikupljeni kroz upitnik vezan za pojedine aspekte realizacije Programa od rukovodilaca Sektora za aktivne politike zapošljavanja i Jedinice za upravljanje projektima finansiranim iz fondova EU i zajedničkih projekata sa drugim organizacijama i institucijama i od kantonalnih službi za zapošljavanje.

Kao izvor verifikacije rezultata u okviru monitoringa korišteni su:

- izvještaji iz APZ modula JIS-a (modula za realizaciju mjera aktive politike zapošljavanja iz aplikacije Jedinstvenog informacionog sistema) i to: APZ detaljni pojedinačni pregled ugovora i APZ pregled poslodavac i zaposlenika;
- podaci pribavljeni od Sektora za aktivnu politiku zapošljavanja i Sektora za finansije;
- dokumentacija iz Sektora za aktivnu politiku zapošljavanja i Jedinice za realizaciju projekata sa drugim organizacijama i institucijama;

Rezultati monitoringa poslužili su za provjeru učinkovitosti i izradu evaluacije pojedinih mjera u okviru Programa, koja je izvršena u skladu s postavljenim ciljevima, tj. nakon proteka potrebnog vremenskog perioda od završetka sufinansiranja zapošljavanja. Također, uvažavajući dobijene podatke i sugestije na osnovu datih preporuka moguće je izvršiti redizajniranje Programa ili pojedinih mjera u narednom periodu što bi trebalo dodatno poboljšati efikasnost i proces upravljanja Programom.

3. Osnovni elementi Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

4.1 Cilj Programa

Cilj Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 je bio zapošljavanje najmanje 13.000 osoba sa evidencije nezaposlenih u Federaciji BiH sa posebnom socijalnom i rodnom osjetljivošću, radi njihovog zapošljavanja, sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, očuvanja i unapređenja radnih sposobnosti, te stvaranja uvjeta za jačanje konkurentnosti mladih osoba bez radnog iskustva kroz osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva.

4.2 Ciljne grupe

Programom se kroz različite mjere obuhvataju sljedeće kategorije nezaposlenih osoba:

- mladi dobi do 30 godina,
- žene,
- osobe dobi do 35 godina sa radnim iskustvom/stažom,
- osobe preko 40 godina,
- dugotrajno nezaposlene osobe, prijavljene na evidenciju nezaposlenih 12 mjeseci i više,
- osobe nižih kvalifikacija i bez kvalifikacija,
- demobilizirani branitelji.

4.3 Korisnici

- ***Poslodavci***

Korisnici Programa su poslodavci registrirani u Federaciji BiH koji redovno izmiruju obaveze po osnovu poreza i doprinosa, te oni koji imaju potpisan sporazum sa Poreznom upravom Federacije BiH o izmirenju duga po osnovu doprinosa, kao i oni na koje se odnosi Zakon o finansijskoj konsolidaciji.

U Programu ne mogu učestvovati:

- poslodavci koji su koristili kreditna ili bespovratna sredstva iz poticajnih mjera Zavoda/Službe a nisu ispoštovali obaveze u skladu sa zaključenim ugovorima, odnosno nisu zaposlili predviđen broj radnika i ne vraćaju redovno dobivena sredstva,
- poslodavci koji ne izmiruju redovno obaveze po osnovu poreza i doprinosa, ili koji nemaju potpisan sporazum sa Poreznom upravom Federacije BiH o izmirenju duga po osnovu doprinosa,
- poslodavci evidentirani u Registru novčanih kazni zbog duga neplaćenih novčanih kazni i troškova postupka, jer sa zaposlenikom nisu zaključili ugovor o radu (rad na crno).

Poslodavcu se ne sufinansira zapošljavanje osoba koje je već zapošljavao, ne koristeći sredstva iz poticajnih mjera Zavoda/Službe, a kojima je prestao radni odnos kod tog poslodavca u posljednjih 12 mjeseci prije dana podnošenja prijave na određeni Javni poziv (izuzev mjere: „Javni radovi i pomoć potrebnim 2020“).

- ***Kantonalne službe za zapošljavanje***

Korisnici Programa po mjeri „Služba u saradnji s poslodavcima 2020“ su kantonalne službe za zapošljavanje, koje sa poslodavcima i drugim pravnim subjektima sarađuju radi zapošljavanja i obuke nezaposlenih osoba na kantonalnom, odnosno općinskom nivou.

- ***Nezaposlene osobe***

Korisnici Programa su nezaposlene osobe definirane ciljnim grupama i prijavljene na evidenciju službi za zapošljavanje u Federaciji BiH.

4.4 Poticajne mjere i ciljevi

Programom su predviđene sljedeće mjere:

- ***Tvoja prilika 2020***

Ova mjera sadrži dvije podmjere:

- *Prvo radno iskustvo za mlade nezaposlene osobe dobi do 30 godina.* Cilj ove podmjere je da se što većem broju mladih osoba omogući osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva u zvanju za koje su se školovale, kroz zasnivanje radnog odnosa, te na taj način poboljša njihova konkurentnost i integracija na tržištu rada (390/420 KM mjesečno u trajanju od šest mjeseci za osobe III i IV stepena obrazovanja i 450/480 KM mjesečno u trajanju od 12 mjeseci za osobe VI i VII stepena obrazovanja – zavisno ot trajanja nezaposlenosti).
- *Sufinansiranje zapošljavanja osoba sa radnim iskustvom/stažom, dobi do 35 godina.* Cilj ove podmjere je da se što većem broju osoba iz ciljne grupe omogući efikasnija integracija na tržištu rada (390/420 KM mjesečno u trajanju od šest mjeseci za osobe III i IV stepena obrazovanja i 450/480 KM mjesečno u trajanju od 12 mjeseci za osobe VI i VII stepena obrazovanja – zavisno ot trajanja nezaposlenosti).

- ***Zapošljavanje žena 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim ženama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost., te doprinese povećanju stope zaposlenosti žena (450 KM mjesečno u trajanju od šest mjeseci za osobe bez obzira na stručnu spremu, odnosno 12 mjeseci za osobe VI i VII stepena obrazovanja).

- ***Prilika za sve 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz mogućnost pružanja podrške poslodavcu u obliku produženog sufinanciranja zapošljavanja, te doprinese povećanju opće stope zaposlenost (390 KM mjesečno u trajanju od šest mjeseci odnosno 390 KM u trajanju od prvih šest mjeseci i iznos od 195 KM za protekli mjesec u trajanju od narednih šest mjeseci).

- ***Doprinos 500 - 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz poticanje poslodavaca za osiguravanje više plaće nezaposlenoj osobi/radniku, a koja podrazumijeva podršku poslodavcu iz privatnog sektora kroz refundiranje iznosa uplaćenih obaveznih doprinosa u visini od 500 KM.

- ***Zapošljavanje demobiliziranih branilaca/branitelja 2020***

Cilj ove mjere je da se osobama iz ciljne grupe olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost uz mogućnost pružanja podrške poslodavcu u obliku produženog sufinanciranja zapošljavanja, te doprinese povećanju stope zaposlenosti ove kategorije nezaposlenih osoba (450 KM mjesečno u trajanju od šest mjeseci odnosno 450 KM u trajanju od prvih šest mjeseci i iznos od 225 KM za protekli mjesec u trajanju od narednih šest mjeseci, te 500 KM mjesečno u trajanju od šest mjeseci odnosno 500 KM u trajanju od prvih šest mjeseci i iznos od 225 KM za protekli mjesec u trajanju od narednih šest mjeseci za maloljetne dobrovoljce)..

- ***Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se poslodavcima osigura radna snaga u skladu sa njihovim potrebama (390 KM mjesečno u trajanju od šest mjeseci).

- ***Nova prilika 2020***

Cilj ove mjere je da se nezaposlenim osobama koje su u izuzetno lošoj situaciji na tržištu rada olakša integracija i prekine dugotrajna nezaposlenost, te da se poslodavcima osigura radna snaga u skladu sa njihovim potrebama (480 KM mjesečno u trajanju od šest mjeseci, odnosno 480 KM u trajanju od prvih šest mjeseci i iznos od 240 KM za protekli mjesec u trajanju od narednih šest mjeseci).

- ***Javni radovi i pomoć potrebnim 2020***

Cilj ove mjere je blažavanje socijalnih posljedica nezaposlenosti, te integracija osoba iz ciljne grupe na tržištu rada, kroz vremenski ograničeni radni angažman (u oblasti zaštite i očuvanja okoliša, sanacije divljih deponija, uređenja cesta, otklanjanja posljedica elementarnih nepogoda, zaštite kulturnih spomenika, obrazovnih programa - 430 KM mjesečno u trajanju od četiri mjeseca i u oblasti socijalne zaštite/skrbi, u cilju pružanja podrške specijaliziranim i drugim pravnim subjektima, koji pružaju usluge socijalne zaštite/skrbi, kućne njege, pomoći u kući i sl., osobama u potrebi - 400 KM mjesečno za osobe sa SSS i 500 KM mjesečno za osobe sa VSS u trajanju od 12 mjeseci), čijim angažmanom se doprinosi društveno korisnom radu i pružanju usluga osobama u potrebi.

- ***Tražim poslodavca 2020***

Cilj ove mjere, koja je fokusirana na nezaposlene osobe, da se nezaposlenim osobama olakša integracija na tržištu rada i spriječi dugotrajna nezaposlenost, te da se pojača njihova motivacija i aktivnost u traženju posla, uz pomoć *Obrasca za traženje poslodavca TP*, čije je trajanje ograničeno do 60 dana od dana preuzimanja sa portala: www.fzzz.ba (450 KM mjesečno u trajanju od šest ili 12 mjeseci).

- ***Služba u saradnji s poslodavcima 2020***

Cilj ove mjere je podrška razvoju saradnje Službe sa poslodavcima, kroz sufinansiranje zapošljavanja, obuke za povećanje kompetencija i sticanje dodatnih znanja i vještina, obrazovanja odraslih, cjeloživotnog učenja nezaposlenih osoba i dr. (450 KM mjesečno u trajanju od 12 mjeseci).

4.5 Uvećanje osnovnog iznosa sufinansiranja zapošljavanja

Programom je predviđeno sufinansiranje dijela troškova obaveznih doprinosa i/ili dijela neto plaće, u zavisnosti od pojedinačne mjere. **Osnovni iznos sufinansiranja u svim mjerama se bez kumulativnog zbrajanja povećava za 10% za sljedeće kategorije nezaposlenih osoba:** osobe sa izrađenim individualnim planom zapošljavanja (IPZ), osobe sa invaliditetom, kao i radno sposobne osobe sa lakom i umjerenom retardacijom; članovi šehidskih porodica ili porodica poginulih branitelja; nezaposleni demobilisani branitelji; djeca nezaposlenih demobilisanih branitelja; djeca i supružnici osoba s invaliditetom od 60% i više; članovi domaćinstva u kojem ni jedan član nije zaposlen; Romi; samohrani roditelji, staratelji i hranitelji i njihove djece; roditelji djeteta sa posebnim potrebama i roditelji teško bolesne djece; žrtve nasilja: civilne žrtve rata, žrtve nasilja u porodici i dr.; liječeni ovisnici (dokaz - uvjerenje specijalizirane medicinske ustanove, uvjerenje komune); bivši štićenici doma za nezbrinutu djecu (dokaz - uvjerenje doma za nezbrinutu djecu, uvjerenje centra za socijalni rad).

4.6 Javni poziv

Prvi javni poziv (za sredstva u iznosu od 80% od početno planiranih 51.378.480 KM) objavljen je 28.2.2020. u trajanju do 4.3.2020. godine, a nakon toga je ponovo objavljen u julu 2020. godine za raspoloživa sredstva (osim mjere Tražim poslodavca 2020 koji je prvi put objavljen u septembru 2020. godine).

4. Analiza socio-ekonomskog konteksta

Pojava virusa SARS CoV 2 i proglašenje pandemije COVID-19 uzrokovala je čitav niz negativnih posljedica sa zdravstvenog ali i socio-ekonomskog aspekta. U cilju sprečavanja širenja virusa i ozbiljnih zdravstvenih posljedica po stanovništvo, Vlada Federacije BiH je 18.03.2020. godine donijela Odluku o proglašenju stanja nesreće uzrokovano pojavom korona virusa (COVID-19) na području Federacije BiH (V broj: 408/2020), a Federalni štab Civilne zaštite i Federalno ministarstvo zdravstva usvojili su niz naredbi i mjera među kojima je, između ostalog, bila i mjera ograničenog kretanje ljudi kao i obustava rada za određene poslovne djelatnosti koja je trajala do 30.06.2020. godine.

Naročito je zabilježen negativan uticaj na djelatnost ugostiteljstva i hotelijerstva, te prerađivačku industriju i transport, ali lančano nakon toga i na ostale djelatnosti. Ovaj period ostao je u znaku otpuštanja radnika ali i snažne borbe u očuvanju radnih mjesta korištenjem svih raspoloživih resursa i mjera.

Različitim intervencijama i mjerama kroz zakone i druge propise, od federalnog do općinskog nivoa (subvencioniranje doprinosa, subvencioniranje plaće, uspostava Garancijskog fonda, moratorij na kredite, obustava obračuna i plaćanja zatezne kamate na javne prihode, ukidanje obaveze plaćanja akontacije poreza na dobit i akontacije poreza na dohodak, obustava postupaka prinudne naplate, subvencije za poslodavce iz oblasti turizma, obustava naplate naknade za iznajmljivanje prostora, ukidanje određenih taksi i td.) sistemski su ublažavane posljedice u privredi.

U 2020. godini nakon dužeg perioda zaustavljen je trend rasta broja zaposlenih osoba u Federaciji Bosne i Hercegovine iz prethodnih godina.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2020. godini prosječno je bilo zaposleno 520.162 radnika, što je u odnosu na prosjek 2019. godine (531.483) manje za 11.321 radnika ili 2,1%.

Smanjenje indeksa broja zaposlenih u 2020. u odnosu na 2019. godinu u najvećem omjeru zabilježeno je u sljedećim djelatnostima: Hotelijerstvo i ugostiteljstvo (-10,7%), Umjetnost, zabava i rekreacija (-7,3%), Prerađivačka industrija i Vađenje ruda i kamena (-4,4%), Poslovanje nekretninama (-4,1%), te Trgovina (-3,4%). U djelatnosti Hotelijerstvo i ugostiteljstvo u aprilu 2020. godine smanjenje broja nezaposlenih je iznosilo čak 25%, što znači da je svaki četvrti radnik u ugostiteljstvu tada ostao bez posla. Djelatnosti s najvećim indeksom rasta broja zaposlenih u 2020. godini u odnosu 2019. godinu zabilježen je u sljedećim djelatnostima: Informacije i komunikacije (4,6%), Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (3,3%), Zdravstvo i socijalna zaštita (2,1%) i Građevinarstvo 1,4%.

U 2020. godini zaustavljen je i višegodišnji trend smanjivanja broja nezaposlenih osoba u Federaciji Bosne i Hercegovine iz prethodnih godina. Tako je prosječan broj nezaposlenih u 2020. godini bio 321.581 i u odnosu na prosjek 2019. godine (313.570) povećan je za 8.011, odnosno 2,55%.

U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba i Pravilnikom o evidencijama u oblasti zapošljavanja, u 2020. godini u Federaciji BiH na evidenciju službi za zapošljavanje prijavljene su 143.044 osobe, što je više od 19.000 u odnosu na 2019. godinu. Tako je i broj korisnika novčane naknade povećan u odnosu na 2019. godinu na 14.620 ili za čak 35%, što je zahtjevalo preusmjeravanje finansijskih sredstava sa pozicije mjera aktivne politike zapošljavanja na poziciju materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba.

Ipak, prema Anketi o radnoj snazi koju provode statističke agencije u Bosni i Hercegovini, u periodu od 2017. do 2021. godine, stopa zaposlenosti se povećavala za 5,6%, a stopa nezaposlenosti se smanjila za 1,1%. Stopa aktivnosti još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou, u poređenju s podacima EU, ali je primjetan rast od 6,4% u navedenom periodu.

Tabela 1: Osnovne karakteristike stanovništva prema aktivnosti u Federaciji BiH u periodu 2017-2021

Ukupno	2017	2018	2019	2020	2021
Stopa aktivnosti 15-89	40,2	39,5	39,1	45,5	46,6
Stopa zaposlenosti 15-89	32,2	31,9	31,9	37,5	37,8
Stopa nezaposlenosti 15-74	20,0	19,2	18,4	17,5	18,9

Posmatrajući po spolu, stopa zaposlenosti kod žena je imala rast od 2,1%, a stopa nezaposlenosti je u navedenom periodu porasla za čak 4%, što ukazuje na težu poziciju žena na tržištu rada i potrebu većeg intervenisanja u smislu pružanja podrške zapošljavanju žena.

Tabela 2: Osnovne karakteristike žena prema aktivnostima u Federaciji BiH u periodu 2017-2021

Žene	2017	2018	2019	2020	2021
Stopa aktivnosti 15-89	29,3	28,7	29,3	32,8	33,9
Stopa zaposlenosti 15-89	23,1	22,5	23,0	25,5	25,2
Stopa nezaposlenosti 15-74	21,5	21,5	21,7	22,3	25,5

Posmatrajući kategoriju mladih u dobi od 15 do 24 godine, u skladu s propozicijama Ankete o radnoj snazi, u navedenom periodu stopa zaposlenosti za ovu kategoriju stanovništva je porasla za 1,1%, a stopa nezaposlenosti je smanjena za 4,2%.

Tabela 3: Osnovne karakteristike mladih prema aktivnostima u Federaciji BiH u periodu 2017-2021

Mladi	2017	2018	2019	2020	2021
Stopa aktivnosti 15-24	32,3	31,4	35	33,3	31,8
Stopa zaposlenosti 15-24	17,7	18,5	21,3	19,9	18,8
Stopa nezaposlenosti 15-24	45,2	41	39	40,3	41

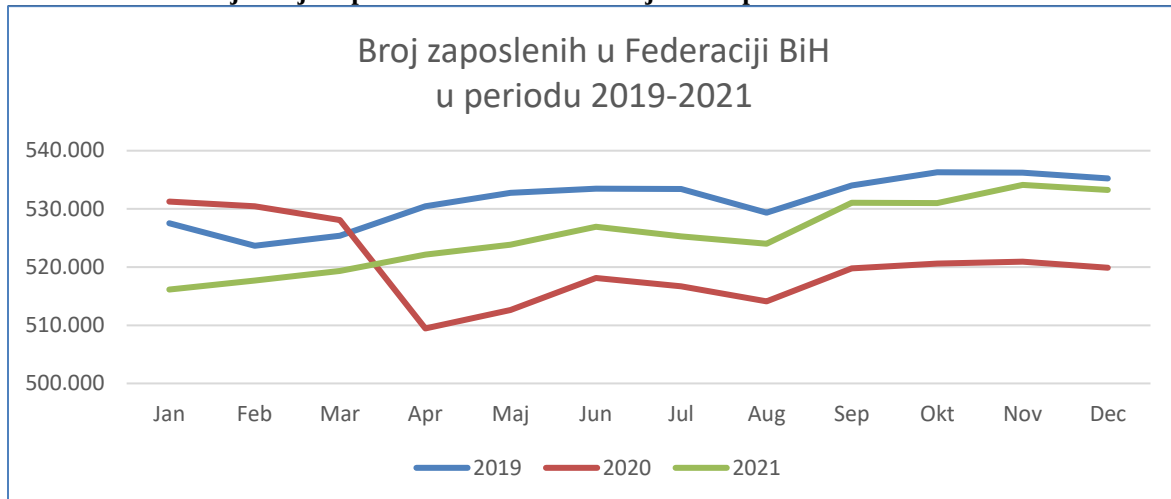
U posmatranju svih aspekta i faktora koji utiču na kretanja na tržištu rada obavezno je potrebno uzeti u obzir migracije bh. radne snage ka državama Evropske unije.

Potrebno je naglasiti da u 2021. godini dolazi do stabilizacije prilika na tržištu rada. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2021. godini prosječno je bilo zaposleno 525.397 radnika, što je u odnosu na prosjek 2020. godine (520.162) više za 5.235 radnika, odnosno 1%.

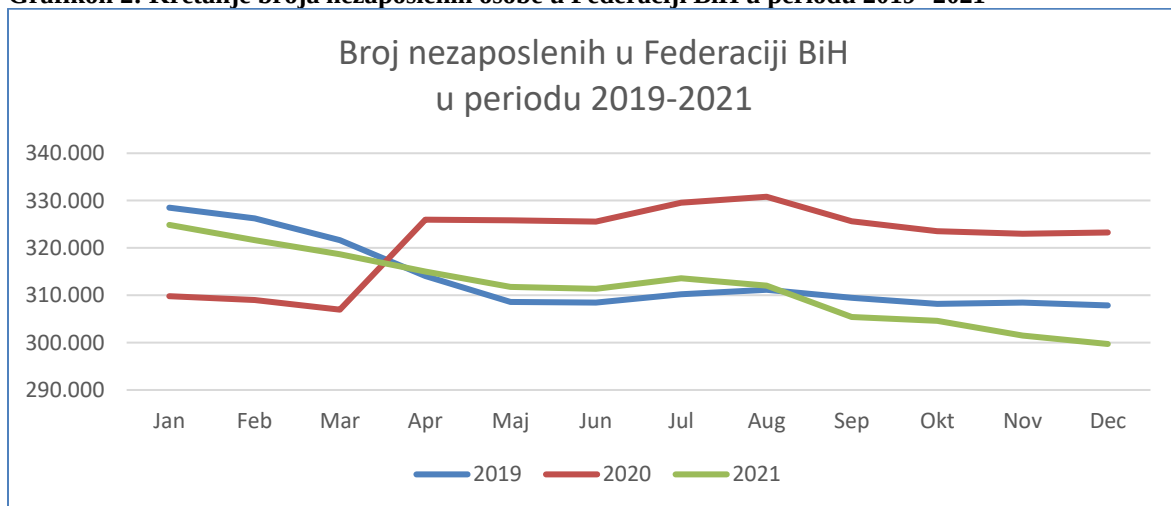
Prosječan broj nezaposlenih u 2021. godini bio je 311.679 i u odnosu na prosjek 2020. godine (321.581) manji je za 9.902, odnosno 3,1%.

Posmatrajući kategoriju mladih broj nezaposlenih se kretao od 78.728 u 2019. godini, da bi u 2020. godini porastao na 80.844. Ipak, u 2021. godini taj broj se ponovo smanjuje i to na 75.665.

Grafikon 1: Kretanje broja zaposlenih osoba u Federaciji BiH u periodu 2019- 2021

Grafikon 2: Kretanje broja nezaposlenih osobe u Federaciji BiH u periodu 2019- 2021

Važno je naglasiti da je javni poziv za realizaciju mjera iz ovog programa objavljen od 28.2. do 4.3.2020. godine, te ponovo objavljen u julu 2020. godine (osim mjere Tražim poslodavca 2020 koji je objavljen u septembru 2020. godine).

Međutim, zbog pandemije COVID-19 i Odluke o proglašenju prirodne nesreće od 17.3.2020. godine, realizacija Programa je zaustavljena odmah nakon proglašenja prirodne nesreće i nastavljena u julu 2020. godine, dok je realizacija mjere Tražim poslodavca započela u septembru 2020. godine, a što je u znatnom omjeru uticalo na dinamiku realizacije i efekte ovog programa. Stoga je evaluacija ovog programa provedena uvažavajući naprijed navedene činjenice.

5. Analiza metodologije izrade i realizacije Programa

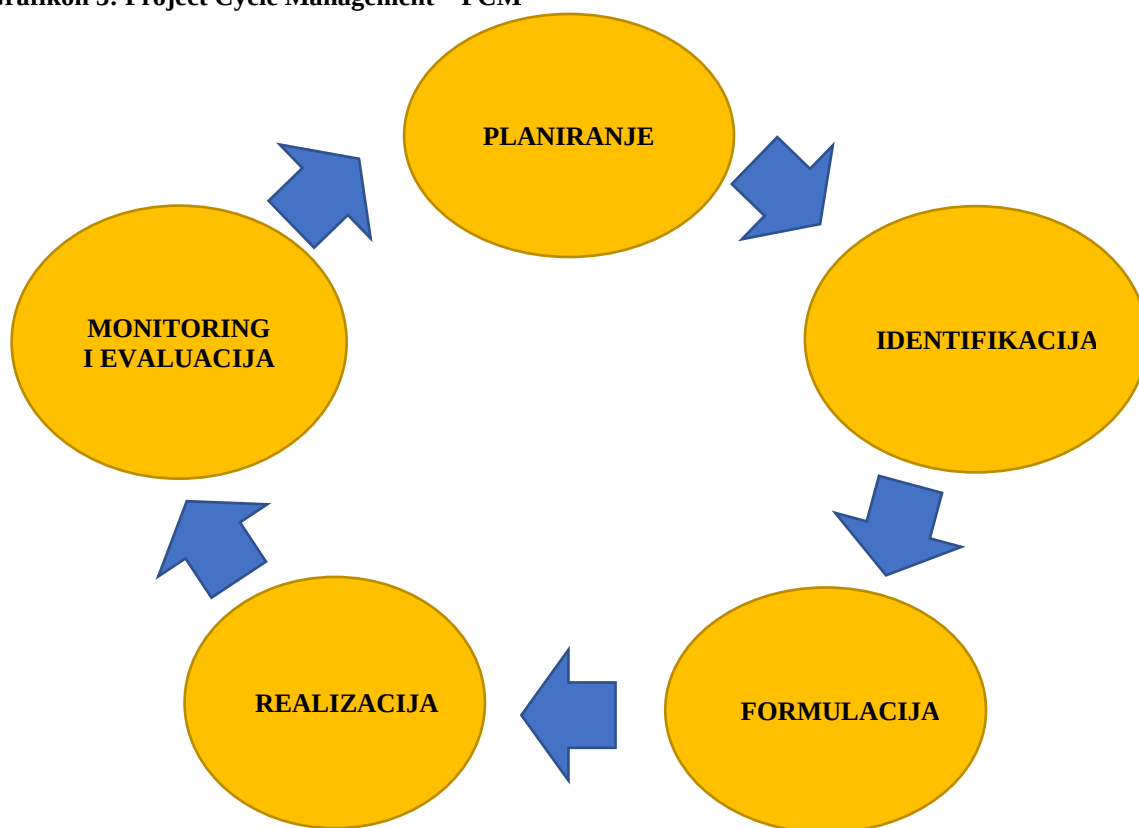
U okviru analize metodologije izrade i realizacije Programa može se konstatovati da su primjenjivani elementi metodologije **Project Cycle Management – PCM**.

U fazi programiranja tj. planiranja izrađeni su strateški programsko-planski dokumenti rada Zavoda u okviru kojih su utvrđeni strateški i operativni ciljevi, a koji su izrađeni na osnovu analize stanja uz primjenu SWOT-PESTLE analize i analiziranje pravnog i strateškog okvira (Trogodišnji plan rada Zavoda za period 2020-2022, Godišnji plan rada Zavoda za 2020. godinu i Program rada Zavoda za 2020. godinu, kao i Finansijski plan Zavoda za 2020.godinu s procjenom za 2021. i 2022. godinu). Formulirani su ključni strateški i operativni ciljevi, ciljne grupe i ostali elementi bitni za realizaciju Programa. Sve dokumente je usvojio Upravni odbor Zavoda i Vlada Federacije BiH.

Programom su utvrđeni: cilj, ciljne grupe, mjere, raspodjela sredstava po mjerama i službama, način sufinansiranja, način prijave i provjere prijave, proces zaključivanja ugovora, proces pravdanja i isplate sredstava, kontrola izvršenja ugovorenih obaveza i indikatori za praćenje realizacije i ocjenu uspješnosti efekata mjera.

Project Cycle Management – PCM – metodologija za izradu programa/projekta i njegovu realizaciju treba da sadrži sljedeće elemente i faze:

Grafikon 3: Project Cycle Management – PCM

U nastavku slijedi kratko objašnjenje svake pojedinačne faze ove metodologije:

- Planiranje - programiranje

Tokom prve faze projektnog ciklusa analizira se postojeća situacija (uz primjenu SWOT/PESTLE analize) u cilju uočavanja problema, utvrđivanja potreba, prilika i mogućnosti djelovanja. U odnosu na rezultate ovih analiza i prikupljenih podataka definišu se osnovni, strateški ciljevi, odnosno smjernice za dalji razvoj, te se planiraju potrebna

finansijska sredstva. Osnovne smjernice uglavnom su utvrđene strateškim dokumentima i zakonskim propisima koji daju opšti okvir za potencijalne projekte/programe.

- Identifikacija

U drugoj fazi ciklusa se konkretiziraju elementi iz prve faze, prepoznaju potencijalne aktivnosti i razmatra njihova izvodljivost. Prilikom konkretnijeg definisanja neophodno je voditi računa o relevantnosti u odnosu na probleme i potrebe ciljne grupe koja je u fokusu djelovanja.

- Formulacija

U ovoj fazi detaljno se definiše program/projekat, izrađuje se njegova matrica logičkog okvira. definišu se aktivnosti, plan njihove realizacije, rezultati i ciljevi koji se žele postići (koji trebaju biti SMART) tj. indikatori uspješnosti i potencijalni rizici u realizaciji. Zatim se utvrđuju ciljne grupe, način realizacije, dokumentacija, resursi, finansijska sredstva, monitoring i evaluacija. U ovoj fazi potrebno je konsultovati sve sudionike u realizaciji.

- Realizacija

Realizacija programa/projekta počinje objavom javnog poziva, a nakon što je usvojen od Upravnog odbora Federalnog zavoda za zapošljavanje i nakon što je prethodno usvojen Finansijski plan od Parlamenta Federacije BiH, kao i Program rada od Vlade Federacije BiH. Tokom ove faze implementiraju se aktivnosti u skladu sa uslovima koji su utvrđeni programom u cilju ostvarenja postavljenih ciljeva. Tokom ove faze provodi se i **monitoring** tj. periodično praćenje realizacije i napretka programa/projekata po utvrđenim parametrima u odnosu na očekivani ishod.

- Monitoring i evaluacija

Posljednja faza predviđena je za analiziranje realizacije, te analiziranje učinka kao i utvrđivanje da li su ostvareni postavljeni ciljevi. U ovoj fazi sagledava se šta je urađeno dobro, a šta je moglo i na koji način biti urađeno bolje. Informacije koje se dobiju tokom ove faze koriste se za novo planiranje/ programiranje.

Da bi ova metodologija dala bolje rezultate korisno je:

- koristiti pristup logičkog okvira u svim fazama kako bi se problemi što bolje analizirali i kako bi se pronalazila optimalna rješenja, kao i metodu STAR (utvrđivanje situacije, task - zadatka, aktivnost, rezultata)
- aktivno i kontinuirano uključivati i konsultovati zainteresovane strane tokom pripreme aktivnosti, ali i tokom svih ostalih faza
- precizno formulisati svrhu projekta i ciljeve
- pravovremeno izraditi/pripremiti sve dokumente i alate potrebne za realizaciju

Tabela 1: Predložena matrica logičkog okvira

MATRICA LOGIČKOG OKVIRA	LOGIKA INTERVENCIJE	INDIKATORI	IZVORI I SREDSTVA VERIFIKACIJE INDIKATORA	RIZICI I PRETPOSTAVKE
OPŠTI CILJ				
SPECIFIČNI CILJ				
REZULTATI				
AKTIVNOSTI				

6. Pregled postavljenih ciljeva

Analizom postavljenih ciljeva utvrđeno je da je broj osoba koji je planiran da će se zaposliti kvantificiran na nivou cijelog Programa, bez utvrđivanja kvantificiranih pojedinačnih ciljeva po mjerama, iako su za pojedine mjere utvrđena finansijska sredstva.

Cilj Programa i pojedinačnih mjera

*Program se realizira s ciljem zapošljavanja najmanje **13.000** osoba sa evidencije nezaposlenih u Federaciji BiH sa posebnom socijalnom i rodnom osjetljivošću, radi njihovog zapošljavanja, sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, očuvanja i unapređenja radnih sposobnosti, te stvaranja uvjeta za jačanje konkurentnosti mladih osoba bez radnog iskustva kroz osposobljavanje za rad u struci i sticanje prvog radnog iskustva.*

Korisno bi bilo kvantificirati planirani broj osoba koje će se zaposliti na nivou mjera koje imaju izdvojena finansijska sredstva za realizaciju.

Ciljevi po mjerama

Ciljevi po mjerama su definisani na način da u kvalitativnom smislu određuju status osoba obuhvaćenih pojedinim mjerama: **osposobljeni za rad u struci, spriječena dugotrajna nezaposlenost, poboljšana konkurentnost, efikasno integrisani na tržište rada, dobijanje veće plaće, ublažene socijalne posljedice nezaposlenosti i dr.** Također, u pojedinim mjerama utvrđeni su ciljevi: **doprinijeti povećanju stope zaposlenosti žena i doprinijeti povećanju opće stope zaposlenosti, što se može iskazati kroz kvantitativne podatke, ali koji spadaju u red strateških ciljeva.** Za sve navedene ciljeve potrebno je utvrditi način verifikacije svake pojedinačne odredbe tj. način mjerenja ciljeva.

U vezi s navednim korisno je kod utvrđivanja ciljeva voditi se SMART principima.

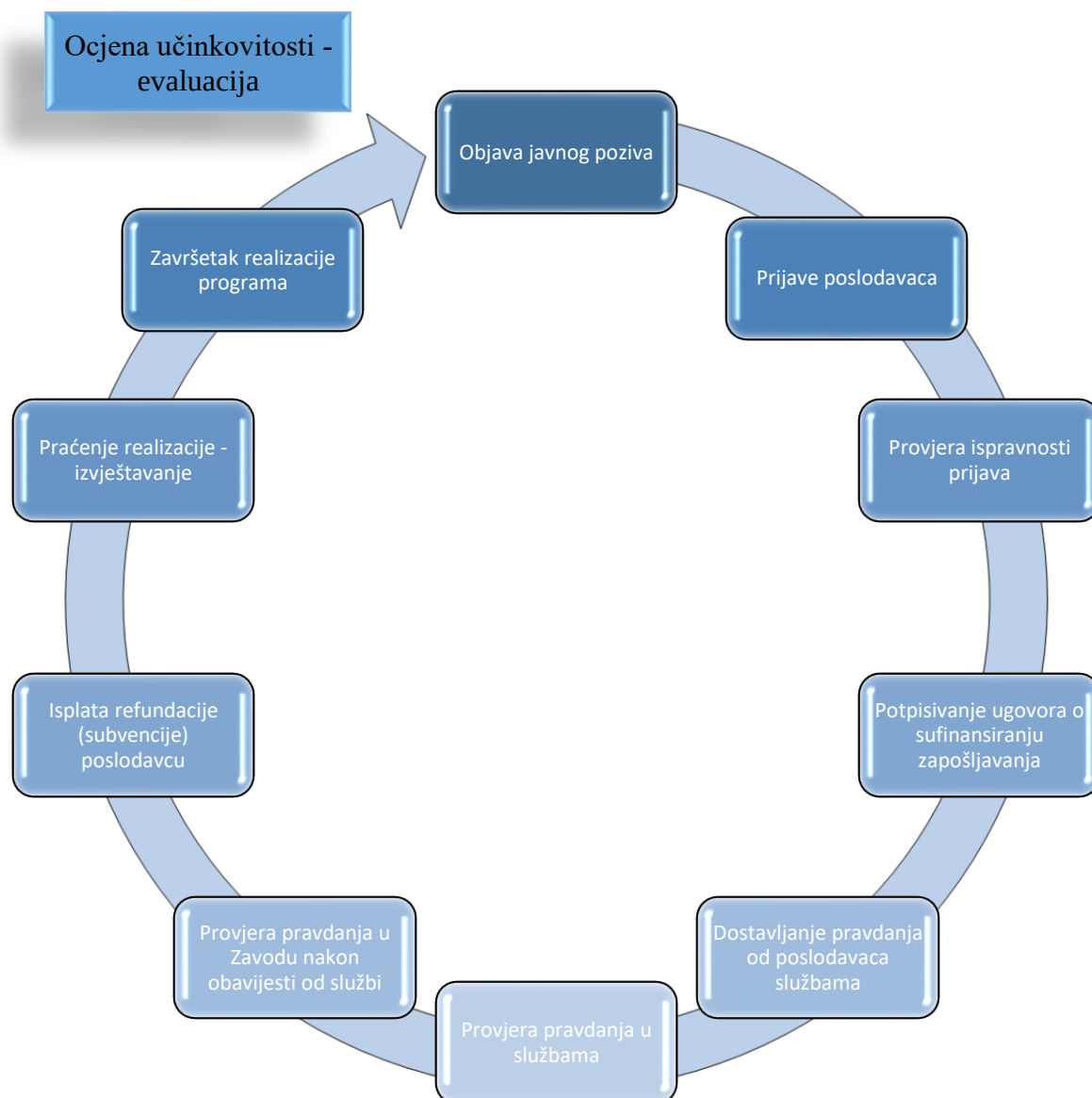
Tabela 2: SMART ciljevi

(S)pecific - (S)imple Specifični - Jednostavni	• Jasno i jednostavno su definisani. Odgovaraju na pitanja: Šta se želi postići? Koji je očekivani ishod djelovanja?
(M)easurable Mjerljivi	• Mjerljivi su i odgovaraju na pitanje: Kako znamo da je ishod ostvaren i cilj postignut?
(A)chievable Dostižni	• Sagledavaju mogućnost njihovog dostizanja uzimajući u obzir raspoložive resurse.
(R)elevant - (R)ealistic Relevantni - Realni	• Značajni su, realni i relevantni za oblast i stanje i orijentisani na rezultat. • Povezani su s poslovnim procesima i ciljevima institucije.
(T)ime-bound Vremenski ograničeni	• Utvrđeni su rokovi za praćenje ostvarenja ciljeva i ključnih rezultata.

7. Analiza ciklusa programskih aktivnosti – faza realizacije Programa

Na grafičkom prikazu dat je pregled pojedinačnih faza realizacije Programa tj. ciklusa programskih aktivnosti prikazanih u 10 koraka, od objave javnog poziva do završetka Programa.

Grafikon 4: Ciklus programskih aktivnosti

Najveće zagušenje i kašnjenje u predstavljenom ciklusu je evidentirano u fazi provođenja radnji u vezi potpisivanja ugovora, provjere, te u fazi isplate sredstava poslodavcima. Jedan od glavnih uzroka navedenom su tadašnji problemi informatičkog rješenja za praćenje realizacije Programa, a koji su u međuvremenu riješeni.

8. Uočeni rizici i problemi tokom realizacije Programa

R. br.	Rizik	Nivo	Vrsta i područje	Komentar -opis
1.	Obustava realizacije Programa zbog pandemije Covid-19	Visok	Strateški/ Operativni; Prekid kontinuiteta poslovanja;	Lockdown i tromjesečni prekid realizacije Programa po nalogu Vlade FBiH, zbog proglašanja stanja prirodne nesreće uticali su na dinamiku realizacije;
2.	Otežano ostvarivanje postavljenih ciljeva	Visok	Strateški; Finansije; Reputacija;	Otpuštanje radnika zbog pandemije Covid-19 i lockdown-a; Preusmjeravanje značajnog iznosa sredstava namijenjenih za APZ prema materijalnoj i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih zbog povećanih potreba u tom segmentu rada; Izbjegavanje preklapanja sa „Korona zakonom“;
3.	Usporena isplata sredstava korisnicima	Visok	Strateški; Finansije; Reputacija; Prekid kontinuiteta poslovanja;	Usporena realizacija - isplata sredstava korisnicima usljed problema uzrokovanih pandemijom Covid-19 i pratećih mjera protiv pandemije, te bolovanja-izolacije zaposlenika javnih službi za zapošljavanje i tehničkih problema;
4.	Tehnički i operativni problemi u realizaciji Programa (aplikativni modul u JISu) dokumentacija operativni rad	Visok	Operativni; Reputacija; Prekid kontinuiteta poslovanja;	Obaveze (po zaključku Parlamenta FBiH) da se javni poziv objavi do 28.2.2020 – nedostajala su dodatna 2 mjeseca za potpuno testiranje i pripremu aplikacije za upotrebu; Nedovoljno pripremljena prateća dokumentacija; Sporiji proces isplate sredstava poslodavcima zbog tehničkih problema; Usporen proces sklapanja ugovora zbog tehničkih problema;
5.	Otežana komunikacija	Visok	Operativni; Reputacija;	Otežana komunikacija na relaciji službe – Zavod kao i poslodavci i nezaposlene osobe – Zavod;

Uočeni rizici na strateškom i operativnom nivou su u sljedećim područjima: finansije (u smislu nerealiziranih sredstava zbog otežavajućih objektivnih okolnosti – lockdown, pandemija Covid-19, preusmjeravanje sredstava na materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba usljed masovnog otpuštanja radnika), reputacija (gubitak povjerenja javnosti usljed otežane komunikacije) i kontinuitet poslovanja (prekid realizacije duži vremenski period (tri mjeseca) po nalogu Vlade Federacije BiH tokom lockdown-a).

9. Operativni aspekti i stavovi aktera u realizaciji Programa

U svrhu potpunijeg izvještavanja o realizaciji Programa sačinjen je kratki upitnik za službe za zapošljavanje, te rukovodioce Sektora za aktivne politike zapošljavanja i Jedinice za upravljanje projektima finansiranim iz fondova EU i zajedničkih projekata sa drugim organizacijama i institucijama iz Federalnog zavoda za zapošljavanje, na osnovu kojeg su se trebali prikupiti podaci vezani za operativni aspekt realizacije Programa i stavove ovih aktera o istom. Pitanja za službe za zapošljavanje su se odnosila na identifikaciju određenih faktora realizacije, ocjenu i iznošenje stava uz obrazloženje i prijedloge za poboljšanje Programa.

Pitanje za službe	Kratki sumarni pregled odgovora službi
Mjere s dobrom realizacijom	Tražim poslodavca*, Služba u saradnji s poslodavcima,* (* u većini službi) Tvoja prilika (30), Prilika za sve, Nova prilika, Zapošljavanje žena,
Obrazloženje	Veliki interes poslodavaca za navedene mjere. Za mjeru Tražim poslodavca je dobro što je usmjerena na aktivaciju nezaposlenih osoba u traženju posla. Jednostavan način apliciranja za mjeru Služba u saradnji s poslodavcima.
Mjera s otežanom realizacijom	Doprinos 500, Zapošljavanje demobilisanih boraca, Tvoja prilika (35), Periodično/sezonsko zapošljavanje, Tražim poslodavca*, Služba u saradnji s poslodavcima*, (*u pojedinim službama).
Obrazloženje	Slab interes poslodavaca, nedovoljno poznavanje kriterija, nesinhronizirano postupanje po službama u provedbi mjere Služba u saradnji s poslodavcima.
Ključni problemi i rizici u realizaciji	Osim problema uzrokovanih pandemijom Covid-19, početni problemi u JIS-u – aplikaciji za praćenje realizacije programa (nemogućnost zamjene radnika, postupanje u slučaju prijave istog poslodavca na više mjera, nemogućnost uvida u sve podatke o realizaciji mjera, nemogućnost umanjenja vrijednosti ugovora usljed smanjenja broja radnika, usporena komunikacija između službi i Zavoda u otklanjanju tehničkih problema); nedovoljno brzo preusmjeravanje neiskorištenih sredstava na druge mjere; kašnjenje u isplati sredstava korisnicima; brojnost mjera koje se mogu objediniti, neažurnost podataka o uplati doprinosa na portalu PUFBiH; problemi kod evidentiranja i postupanja u slučaju porodijskog odsustva.
Provođenje provjere održivosti zaposlenja osoba iz Programa	Većina službi navodi da provodi monitoring po potrebi ili po zahtjevu Zavoda.
Prijedlozi za poboljšanje	Dio mjera objediniti – smanjiti ukupan broj mjera; obustaviti realizaciju mjere Doprinos 500; što ranije objaviti javni poziv; prevenirati kod poslodavaca nepoznavanje ciljnih grupa i kriterija iz Programa; unaprijediti aplikaciju-modul u JIS-u za praćenje realizacije mjera iz Programa i otkloniti ukazane tehničke probleme; redovno isplaćivati subvenciju.
Ocjena saradnje s poslodavcima	Na skali od 1 (potpuno nezadovoljan) do 5 (potpuno zadovoljan) prosječna ocjena je 4. Potrebna je stalna komunikacija s poslodavcima.
Zamjerke – prigovori poslodavaca	Dugotrajan proces, kašnjenje u isplati sredstava; dug proces u vezi aktiviranja liste čekanja; dug proces prilikom zamjene radnika.
Ocjena saradnje sa Zavodom	Na skali od 1 (potpuno nezadovoljan) do 5 (potpuno zadovoljan) prosječna ocjena je 4. Ključne zamjerke su kašnjenje u procesu pripreme ugovora i u procesu isplate sredstava korisnicima; tehnički problemi u novoj aplikaciji za praćenje realizacije Programa; Otežana komunikacija – kašnjenje u odgovaranju na upite.
Ocjena tehničkog rješenja – aplikacije za praćenje mjera APZ	Od potpuno nezadovoljni do djelimično zadovoljni. Dio popravki je izvršen, ali je potrebno izvršiti sve ostale tražene popravke.
Generalna ocjena Programa	Zadovoljavajuća. Unaprijediti aplikaciju. Određene mjera objediniti ili obustaviti. Ubrzati isplate i dinamiku realizacije. Bolje definisati određene ciljne grupe i subvenciju.

U Sektoru za aktivne politike zapošljavanja realizirane su mjere: *Tvoja prilika 2020 – mladi dobi do 30 godina bez radnog iskustva, Tvoja prilika 2020 – osobe dobi do 35 godina sa iskustvom, Prilika za sve 2020, Doprinos 500 2020, Periodično zapošljavanje 2020, Nova prilika 2020, Javni radovi 2020, Pomoć potrebnim 2020, Zapošljavanje žena 2020, Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020 i Tražim poslodavca 2020,*

Pitanja za Sektor za APZ su se odnosila na ocjenu saradnje sa službama za zapošljavanje u realizaciji Programa, eventualne probleme u realizaciji Programa, generalnu ocjenu realizacije Programa, prijedloge za poboljšanje i dr.

Izdvojena pitanja za Sektor	Kratki sumarni pregled odgovora
Korišteni inputi	Statistički podaci o broju nezaposlenih – pokazatelji sa tržišta rada, Program rada za 2020. godinu, Finansijski plan za 2020. godinu, iskustva i rezultati u realizaciji prethodnih programa sufinansiranja zapošljavanja, smjernice službi za zapošljavanje.
Opis procesa realizacije - pravdanja sredstava na relaciji poslodavac – služba za zapošljavanje	Procedura pravdanja sredstava je utvrđena Programom sufinansiranja zapošljavanja 2021, tačkom 12. Pravdanje i isplata ugovorenih sredstava Nakon potpisivanja ugovora, poslodavac je u pravilu u obavezi, najdalje do kraja mjeseca za protekli mjesec, putem e-maila Službu obavijestiti o uplaćenim doprinosima za sufinancirane osobe, nakon čega Služba pristupa provjeri istog putem portala Porezne uprave Federacije BiH. Poslodavac je dužan, gore navedene obavijesti, dostavljati Službi putem e-maila kojeg je naznačio prilikom registracije. Navedeno obavještenje mora sadržavati sljedeće podatke: naziv poslodavca, JIB poslodavca, naziv mjere po kojoj je zaključen ugovor o sufinanciranju zapošljavanja, ime i prezime sufinancirane osobe te JMBG sufinancirane osobe. Služba, po potrebi, može zatražiti dostavu dodatne dokumentacije od poslodavca kojom se dokazuje ispunjenost uvjeta za isplatu. Zbog specifičnosti mjere Doprinos 500 – 2021, poslodavac je obavezan, radi pravdanja sredstava, Službi dostavljati: • specifikaciju uz isplatu plaća zaposlenika u radnom odnosu kod pravnih i fizičkih lica (Obrazac 2001), ovjerenu u Poreznoj upravi Federacije BiH, • kopiju izvoda iz banke iz kojih je vidljiva isplata pojedinačne neto plaće za sufinanciranu osobu ili uplatnica ovjerena od banke uplati neto plaće za sufinanciranu osobu ili u slučaju zbirne uplate plaća kopiju izvoda iz banke iz kojeg je vidljiv iznos zbirne uplate plaća uz spisak sufinanciranih osoba sa pregledom isplata pojedinačnih neto plaća ovjeren od poslodavca, • platnu listu zasufinanciranu osobu, potpisanu i ovjerenu od poslodavca.
Opis procesa isplate sredstava	Nakon izvršene provjere, Služba obavještava Zavod o ispunjenim uvjetima za isplatu. Zavod, na osnovu zaprimljenog obavještenja od Službe, poslodavcu isplaćuje/refundira ugovoreni iznos za protekli, opravdani period. Prijem i obrada informacije o stečenim uvjetima je definirana internom instrukcijom, kojom je utvrđeno sljedeće: U okviru pravdanja i refundacije ugovorenih sredstava, prilikom dostavljanja informacije o stečenim uvjetima za isplatu sredstava poslodavcu/start up korisniku, e-mail treba obavezno da sadrži sljedeće: • Naziv mjere • Naziv poslodavca/start up korisnika • Broj ugovora • Broj rate • Popunjenu pripadajuću tabelu

	Također, prilikom dostavljanja e-maila, odnosno informiranja o stečenim uvjetima za isplatu sredstava poslodavcu, za svaku mjeru, potrebno je poslati poseban e-mail sa obrazloženjem i pripadajućom tabelom, a koji može sadržavati informaciju o više poslodavaca/start up korisnika. U informaciji, kao i u pripadajućoj tabeli, obavezno treba da se navedu redni broj i iznos rate za koju su stečeni uvjeti za isplatu/refundaciju, bez ponavljanja ranije odobrenih i dostavljenih rata. Odobranje rata u APZ modulu u JIS-u i dostavljanje informacije putem e-maila trebaju biti sinhronizirane, inače neće biti realizacije isplata po bilo kojem ugovoru, ukoliko se prethodno ne dostavi tražena informacija.
Ključni problemi i rizici u realizaciji (kašnjenje, razlozi i sl.)	• Kašnjenje realizacije uslijed mjera u borbi protiv pandemije; • Tehničko rješenje u aplikaciji APZ u JIS-u u početnoj fazi nije bilo u potpunosti spremno - nedostatak određenih funkcionalnosti - smanjenje vrijednosti ugovora, storniranje ugovora, zamjena radnika; print registara za plaćanje; • Kašnjenje u ugovaranju, odnosno dostavljanju dokumentacije za zaključivanje ugovora po javnom pozivu; • Kašnjenje u pravdanju, odnosno dostavljanju i obradi dokumentacije za pravdanje; • Kašnjenje u plaćanju ugovornih obaveza putem interface-a, zbog problema u komunikaciji između JIS-a i trezora; Prenos podataka u Trezor je bio otežan; • Problemi sa izvođačem radova u smislu ne pružanja potrebne podrške i usluga – sve u kontekstu pandemije; • Privikavanje svih učesnika u procesu na korištenja novog modula APZ-a u JIS-u; • Duže odsustvo određenog broja zaposlenika uslijed pandemije (bolovanje, rad od kuće, neplaćeno...).
Prijedlog za prevazilaženje problema i poboljšanje	Problemi u realizaciji aktivnih mjera se analiziraju i rješavaju na svakodnevnoj osnovi, u mjeri u kojoj je to moguće, dok se određena rješenja implementiraju u okviru izrade novih programa / mjera.
Zamjerke poslodavaca	Uglavnom, nedostatak budžeta koji bi „pokrio“ sve (iskazane) zahtjeve poslodavaca u okviru javnog poziva.
Provjera realizacije	Uglavnom na svakodnevnoj osnovi, redovno, kao i u skladu sa iskazanom potrebom.
Ocjena saradnje sa službama (komunikacija, dostavljanje ugovora i pravdanja za isplatu subvencije)	Na skali od 1 (potpuno nezadovoljan) do 5 (potpuno zadovoljan) ocjena je 3.
Način praćenja realizacije	Modul APZ u JIS-u, evidencija Porezne uprave u Federaciji BiH, evidencija IDEEAA, evidencija FIA-e, evidencija službi za zapošljavanje
Ocjena tehničkog rješenja – aplikacije za praćenje mjera APZ	Uglavnom nezadovoljan u 2020. godini, s tim da je modul u međuvremenu značajno doraden i unaprijeđen u većoj mjeri, što je omogućilo kvalitetnije izvještavanje i upravljanje mjerama u 2021. godini. Prijedlozi se stalno analiziraju i odobravaju, te uglavnom dostavljaju izvođaču radi nadogradnje istog.
Generalna ocjena mjera iz Programa izuzev mjere Služba u saradnji s poslodavcima	Najveći dio prijedloga je već implementiran u mjerama za 2021. godinu.

U Jedinici za upravljanje projektima finansiranim iz fondova EU i zajedničkih projekata sa drugim organizacijama i institucijama realizirana je mjera *Služba u saradnji s poslodavcima 2020*. Pitanja su se odnosila na: ocjenu saradnje sa službama za zapošljavanje u realizaciji Programa, eventualne probleme u realizaciji Programa, rizike, pozitivne aspekte, otežavajuće okolnosti, generalnu ocjenu realizacije Programa, prijedloge za poboljšanje i dr

Izdvojena pitanja za Jedinicu	Kratki sumarni pregled odgovora
Korišteni inputi	Iskustvo u vezi interesa poslodavaca, primjena jednostavnijeg načina prijave u papirnoj formi
Izmjena iznosa planiranih sredstava i obrazloženje	Tokom 2020. godine prenesena su sredstva u okviru Programa sa paketa od šest mjera na mjeru Služba u saradnji s poslodavcima, zbog sporije realizacije sredstava na tim mjerama. Početni planirani iznos za mjeru Služba u saradnji s poslodavcima je povećan sa 7,9 miliona KM na 12,6 miliona KM.
Opis procesa realizacije	Poslodavac sa web stranice Zavoda preuzima prijavni Obrazac SSP, te potpisan i ovjeren dostavlja nadležnoj službi za zapošljavanje. Služba, u cilju provjere poslodavca, elektronski dotavalja njegov JIB Zavodu gdje se vrši provjera poslodavca (registracija i redovnost uplate doprinosa) u sistemu PU FBiH. Ukoliko poslodavac ispunjava uslove, putem e-maila nadležnoj službi se dostavlja saglasnost, na osnovu koje se može pristupiti zaključenju ugovora o sufinansiranju zapošljavanja ili obuke. Poslodavcu je ostavljen rok od 30 dana od dana dobivanja saglasnosti da prikupi potrebnu dokumentaciju i zaposli osobu koja mora biti na evidenciji najmanje dan prije davanja saglasnosti. Poslodavac mjesečno dostavlja pravdanja na osnovu kojih se refundiraju sredstva.
Opis procesa isplate sredstava	Poslodavac je obavezan da mjesečno, za prethodni mjesec, dostavlja pravdanja nadležnoj službi za zapošljavanje koja provjerava dokumentaciju. Ukoliko je dokumentacija validna, u službi se kroz aplikaciju JIS-a odobrava rata subvencije za isplatu koja u JIS-u postaje vidljiva i za Zavod. Iz službe e-mailom dostavljaju tabelu Zavodu sa podacima o poslodavcima i ratama koje treba Zavod uplatiti poslodavcu. U Zavodu stručni saradnik za projekte u Jedinici upoređuje i kontroliše podatke iz ugovora sa podacima iz JIS-a i tabele, te vrši obračun u sistemu JIS. Rukovodilac Jedinice zaprima elektronski tabelu sa isplatama rata, vrši kontrolu iznosa i kreira nalog za isplatu.
Ključni problemi i rizici u realizaciji (kašnjenje, razlozi i sl.)	Osom problema uzrokovanih pandemijom, tehnički problemi u procesu plaćanja subvencija u JIS-u; problem intrefejsa između aplikacije Ocean za trezor i JIS-a, neažurnost poslodavaca pri dostavljanju pravdanja, neažurnost službi pri obradi i odobravanju rata za isplatu u sistemu JIS-a.
Prijedlog za prevazilaženje problema	Redovna kontrola i praćenje realizacije mjere, mjesečna, pisana upozorenja službama, i od službi ka poslodavcima.
Zamjerke poslodavaca	Kašnjenja s plaćanjima, a koje je uzrokovano prenosom raspoloživih sredstava iz paketa mjera na kraju godine na mjeru Služba u saradnji s poslodavcima.
Provjera realizacije	Svakodnevno. Kreirana je tabela sa uplatama koja se ažurira pri formiranju svakog naloga za isplatu koji ide u Sektor za finansije.
Ocjena saradnje sa službama (komunikacija, dostavljanje ugovora i pravdanja za isplatu subvencije)	Na skali od 1 (potpuno nezadovoljan) do 5 (potpuno zadovoljan) ocjena je 3. Pojedine službe su izvršne u provedbi ove mjera, a pojedine prave greške (tehničke prirode u sistemu) koje otežavaju plaćanje jer je potrebna dodatna konsultacija i tehnička podrška izvođača. Većina grešaka su korisničke (pogrešni unos podataka), a za koje je potreban dodatni napor stručnih saradnika, rukovodilaca u Zavodu kao i izvođača na JIS modulu BS telecoma.
(Su)finansirane obuke u sklopu mjere	Obuke iz oblasti osnovnih računarskih znanja, napredne obuke iz oblasti IT, obuke iz stranih jezika, obuke za rad u zaštitarskim agencijama iz oblasti sporta, a kojima se stiču znanja i vještine potrebne pri zaposlenju u istim.

Način praćenja realizacije	Kroz JIS – jedinstveni informacijski sustav, koji još uvijek treba nadograditi i unaprijediti, ali se pri redovitom praćenju i kontroli koriste i tzv. „ručne evidencije“ xls tabele koje su kreirali stručni saradnici zaduženi za ovu mjeru i koje se svakodnevno ažuriraju radi usaglašavanja stanja na kraju svakog mjeseca.
Ocjena tehničkog rješenja – aplikacije za praćenje mjera APZ	JIS je u međuvremenu vidno poboljšao i unaprijeđen, međutim još uvijek postoje tehnički problemi koji usporavaju rad i za koje je potrebno unapređenje.
Generalna ocjena mjere Služba u saradnji s poslodavcima	Imajući u vidu veliko interesovanje poslodavaca, mjera je veoma uspješna. Način prijave omogućava brzu i efikasnu realizaciju mjere, u potpunosti je sistem koordinacije službi i Zavoda.

10. Pregled realizacije Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020– osnovni podaci

U okviru monitoring procesa urađen je Izvještaj o monitoringu Programa u sklopu kojeg su prezentirani osnovni podaci o realizaciji ovog programa sa stanjem na dan 31.12.2021. godine i to kako slijedi:

Za realizaciju mjera **Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina, Tvoja prilika 2020 – osobe dobi do 35 godina, Prilika za sve 2020, Doprinos 500 - 2020, Periodično zapošljavanje 2020, Nova prilika 2020, Javni radovi i Pomoć potrebnim 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 9.686.053 KM
- potpisano je 1.527 ugovora s poslodavcima
- zaposleno je 2.912 osoba (u najvećem omjeru 56% u okviru mjere Prilika za sve 2020) i to 58% muškaraca, a 42% žena.

Za realizaciju mjere **Zapošljavanje žena 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 1.723.700 KM
- zaključeno je 388 ugovora s poslodavcima
- zaposleno je 500 osoba (100% žene).

Za realizaciju mjere **Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 125.541 KM
- zaključen je 31 ugovor s poslodavcima
- zaposlene su 33 osobe (32 muškarca i jedna žena).

Za realizaciju mjere **Tražim poslodavca 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 2.942.973 KM
- zaključen je 441 ugovor s poslodavcima
- zaposleno je 590 osoba, i to 46% muškaraca, a 54% žena.

Za realizaciju mjere **Služba u saradnji s poslodavcima 2020:**

- ugovorena su sredstva u iznosu od 13.004.743 KM (kroz preraspodjelu)
- zaključeno je 1.114 ugovora za zapošljavanje 2.426 osoba i 52 ugovora za obuku 552 osobe, i to 51% muškaraca, a 49% žena.

Ukupno po svim mjerama:

- ugovorena su sredstva u iznosu od 27.550.439 KM ili 54% od planiranog
- obuhvaćeno je 7.013 osoba (3.492 muškarca (49,80%) i 3.521 žena (50,20%)) ili 54% od planiranih 13.000.

I pored brojnih problema obrazloženih prethodno, monitoring i evaluacija Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 pokazuju da su Federalni zavod i kantonalne službe za zapošljavanje, putem ovog programa, uspjeli zaposliti čak 7.013 osoba od kojih je značajan broj mladih i teže zapošljivih, uz skoro jednak omjer muškaraca i žena (od prvobitno planiranih ukupno 13.000 osoba – prije proglašenja pandemije Covid-19), te da je ugovoreno 27.550.439 KM (54% od početno planiranih 51.378.480 KM).

Bitno je napomenuti da je znatan dio sredstava preusmjeren na poziciju isplata po osnovu materijalne i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba zbog otpuštanja velikog broja radnika usljed pandemije Covid-19.

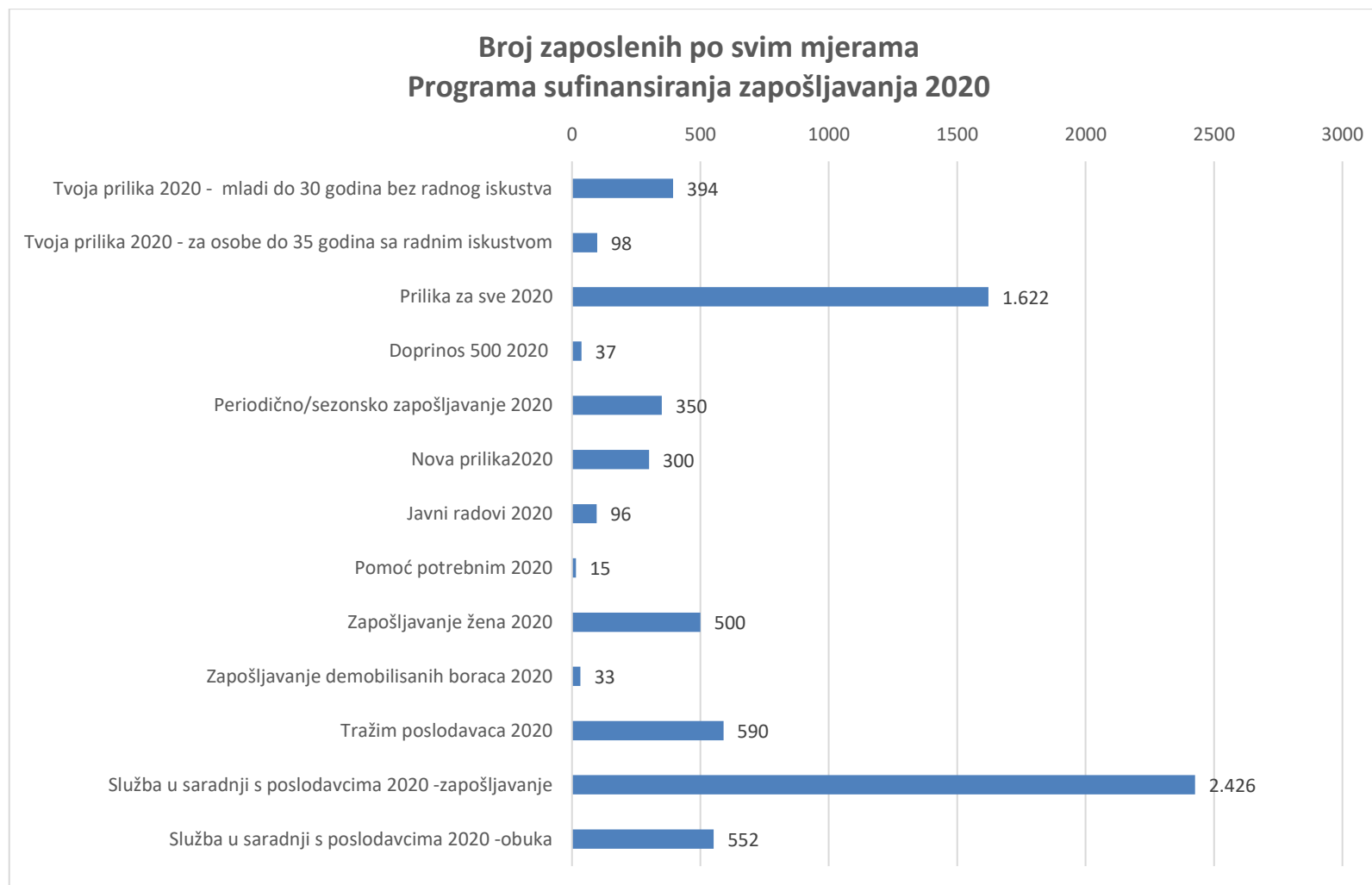
Također, tokom realizacije izvršena je preraspodjela sredstava po mjerama i službama, a to je posebno izraženo kroz usmjeravanje većeg iznosa sredstava u realizaciju mjere Služba u saradnji s poslodavcima u posljednjem kvartalu 2020. godine radi bržeg ugovaranja što većeg iznosa sredstava, ali i putem koje je, između ostalog, zbog pandemije, intervenisano kroz sufinansiranje medicinskog kadra u zdravstvenim ustanovama.

10.1 Pregled osnovnih pokazatelja realizacije pojedinih mjera po Programu

Tabela 3: Pregled realizacije pojedinačnih mjera po ugovorenim sredstvima i broju zaposlenih osoba (spol, prosječna dob i prosječan period nezaposlenosti)

Naziv mjere	Ugovoreno sredstava u KM	Broj planiranih osoba	Broj osoba po mjerama	M	Ž	% obuhvaćenih od planiranog broja osoba	Pro-sječna dob	Pro-sječan period nezapo-slenosti
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	2.048.850	13.000	394	158	236	40%	26	10
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	461.333		98	47	51		30	10
Prilika za sve 2020	4.874.419		1.622	1.016	606		33	13
Doprinos 500 2020	106.450		37	21	16		42	21
Periodično/ sezonsko zapošljavanje 2020	757.424		350	220	130		36	11
Nova prilika 2020	1.204.070		300	136	164		43	28
Javni radovi 2020	171.656		96	84	12		41	10
Pomoć potrebnim 2020	88.526		15	1	14		36	2
Zapošljavanje žena 2020	1.728.245		500	0	500		35	17
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	126.742		33	32	1		51	29
Tražim poslodavca 2020	2.952.392		590	272	318		32	12
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -zapošljavanje	12.600.945		2.426	1.219	1.207		33	23
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - obuka	429.387		552	286	266		29	30
UKUPNO	27.550.439		7.013	3.492	3.521		36	17

Grafikon 5: Prikaz broja zaposlenih po svim mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

Grafikon 6: Prikaz ugovorenih sredstava po svim mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

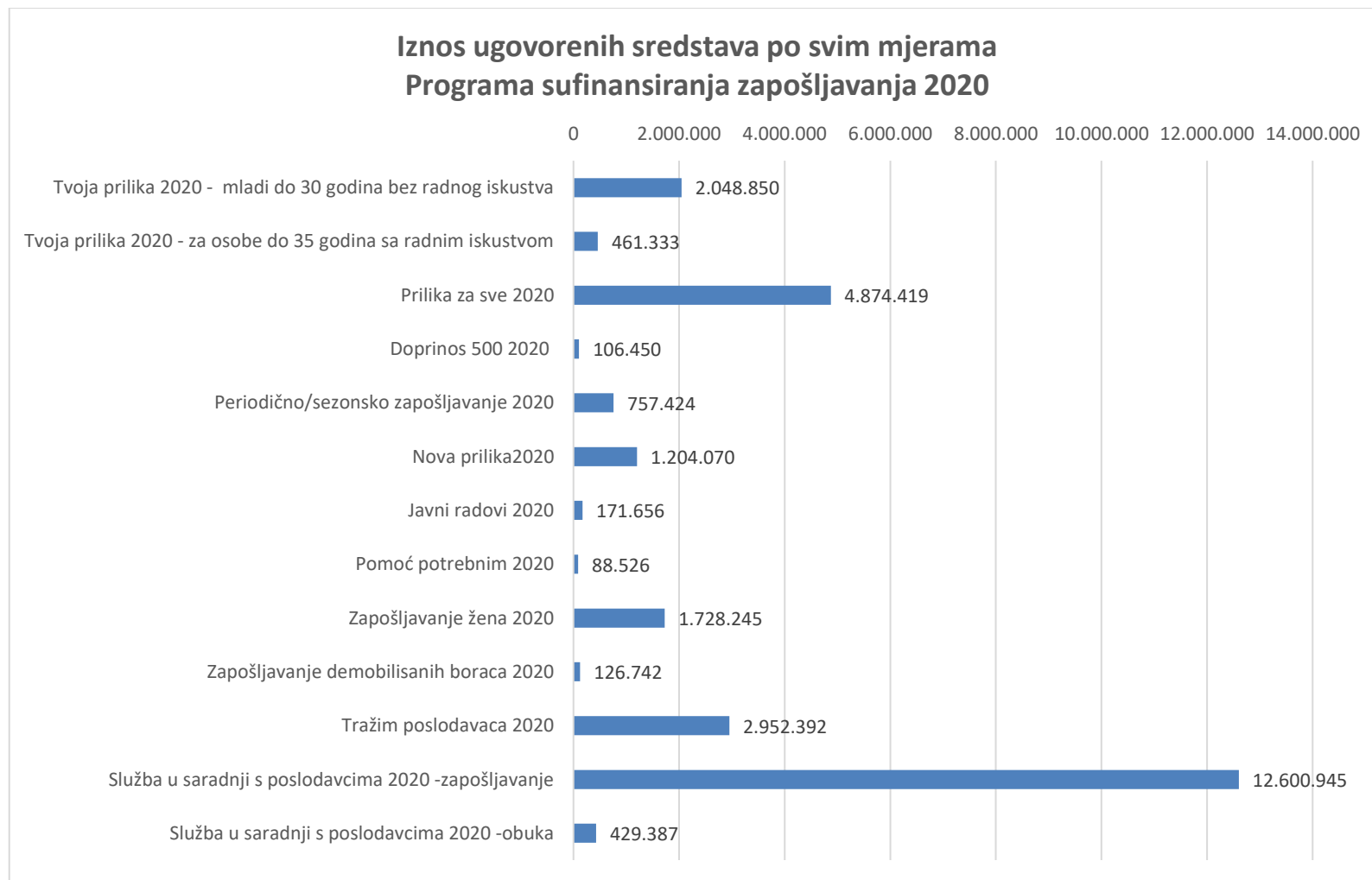
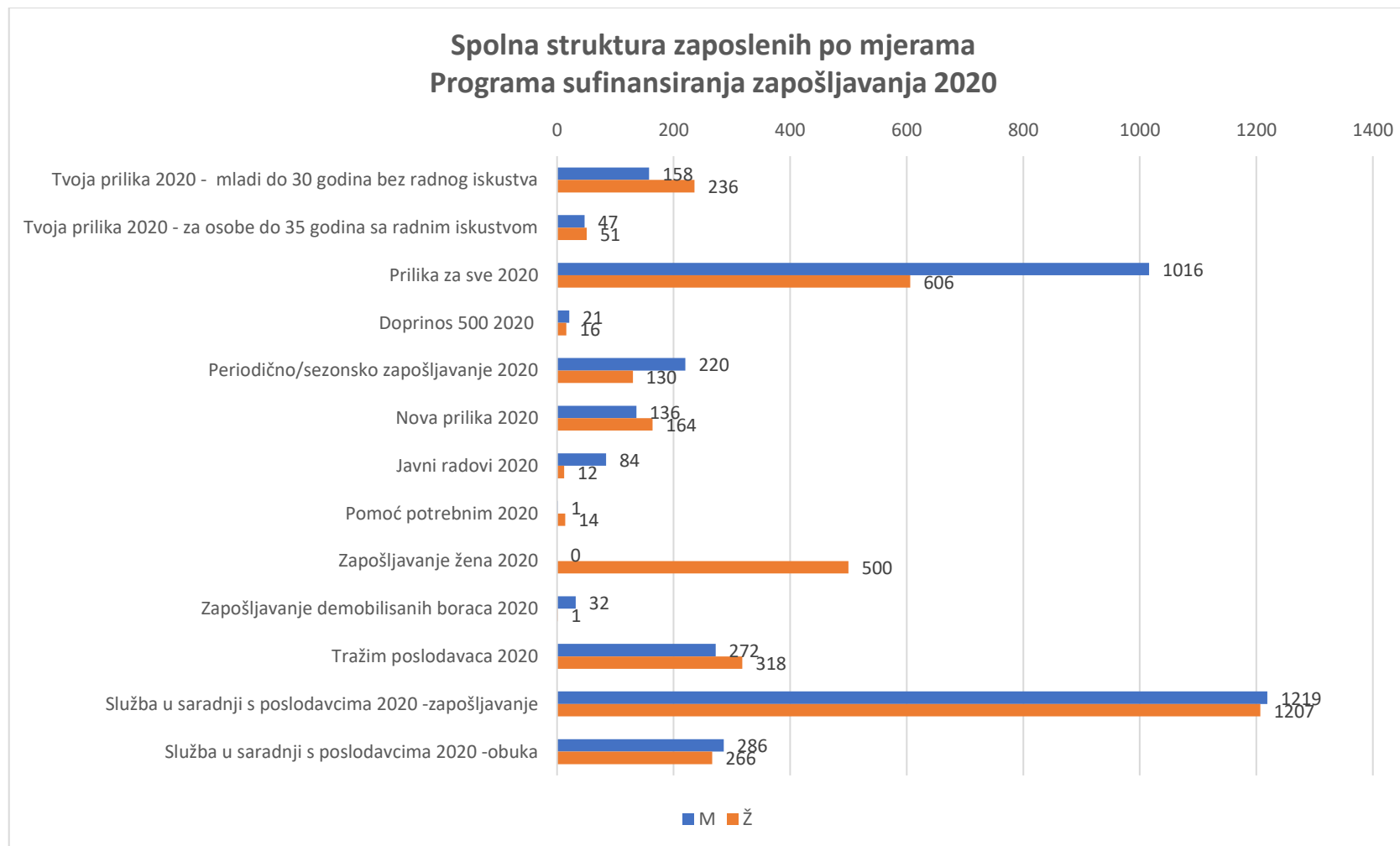

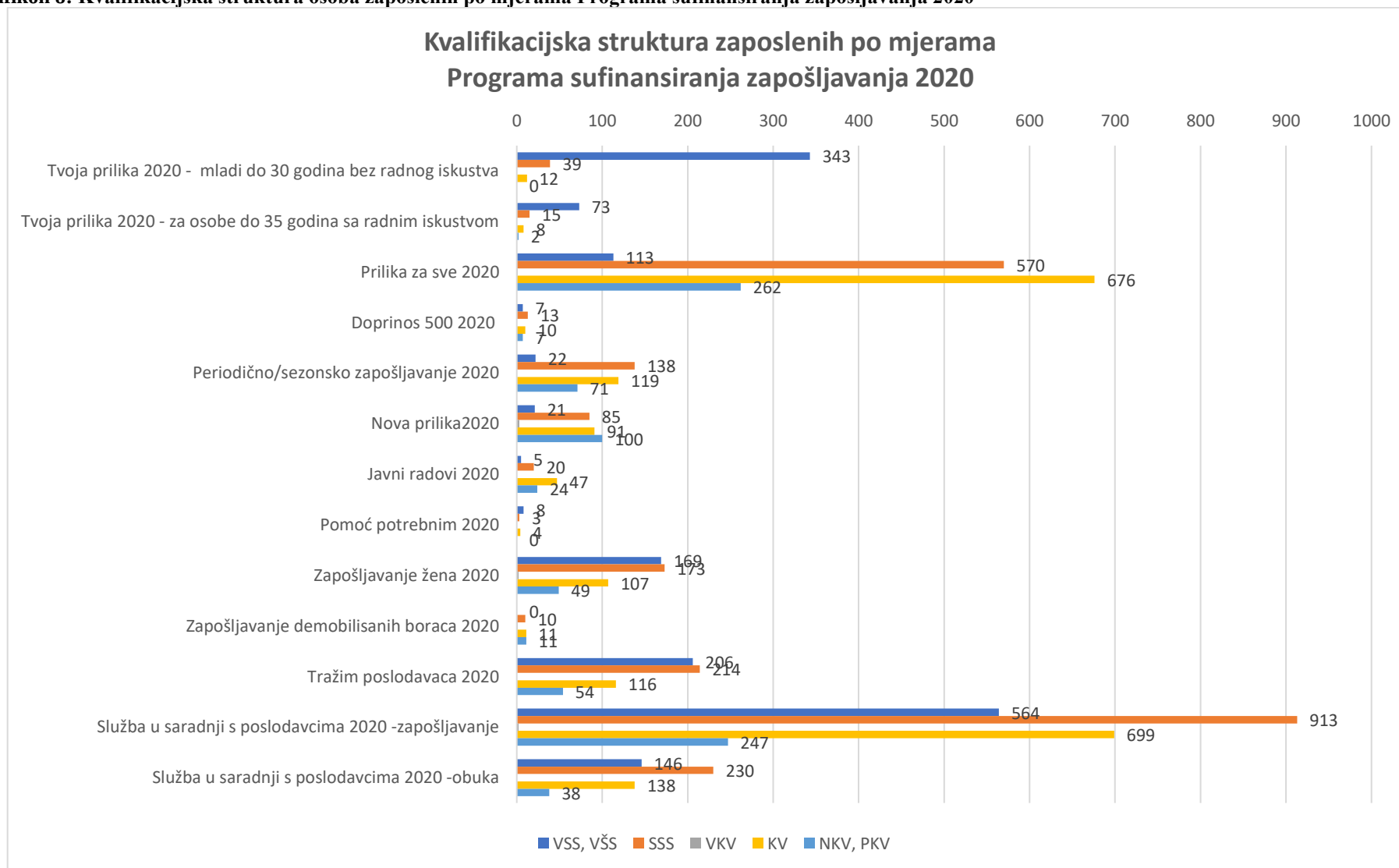
Tabela 4: Spolna, kvalifikacijska i dobna struktura i dužina trajanja nezaposlenosti osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

Naziv mjere	Spolna struktura		Broj osoba po mjerama	% od ukupno zaposlenih	Kvalifikacijska struktura					Dobna struktura			Period nezaposlenosti		
	M	Ž			VSS, VŠS	SSS	VKV	KV	NKV, PKV	do 30	od 30 do 40	40+	Nezapo-sleni do 6 mjeseci	Nezapo-sleni od 7 do 12 mjeseci	Nezapo-sleni duže od 12 mjeseci
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	158	236	394	5,62%	343	39	0	12	0	394	0	0	213	84	97
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	47	51	98	1,40%	73	15	0	8	2	60	38	0	63	9	26
Prilika za sve 2020	1.016	606	1.622	23,13%	113	570	1	676	262	800	450	372	1050	248	324
Doprinos 500 2020	21	16	37	0,53%	7	13	0	10	7	8	10	19	19	5	13
Periodično/ sezonsko zapošljavanje 2020	220	130	350	4,99%	22	138	0	119	71	147	88	115	221	52	77
Nova prilika 2020	136	164	300	4,28%	21	85	3	91	100	56	52	192	63	49	188
Javni radovi 2020	84	12	96	1,37%	5	20	0	47	24	20	26	50	47	18	31
Pomoć potrebnim 2020	1	14	15	0,21%	8	3	0	4	0	6	5	4	12	3	0
Zapošljavanje žena 2020	0	500	500	7,13%	169	173	2	107	49	195	160	145	283	82	135
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	32	1	33	0,47%	0	10	1	11	11	0	2	31	17	2	14
Tražim poslodavca 2020	272	318	590	8,41%	206	214	0	116	54	318	144	128	323	93	174
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - zapošljavanje	1.219	1207	2.426	34,59%	564	914	2	699	247	1277	556	593	1589	299	538
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -obuka	286	266	552	7,87%	146	230	0	138	38	240	176	136	51	44	457
UKUPNO	3.492	3.521	7.013	100,00%	1.677	2.424	9	2.038	865	3.522	1.706	1.785	3.951	988	2.074
%	49,79%	50,21%	100,00%		23,91%	34,55%	0,13%	29,06%	12,33%	50,22%	24,33%	25,45%	56,34%	14,09%	29,57%

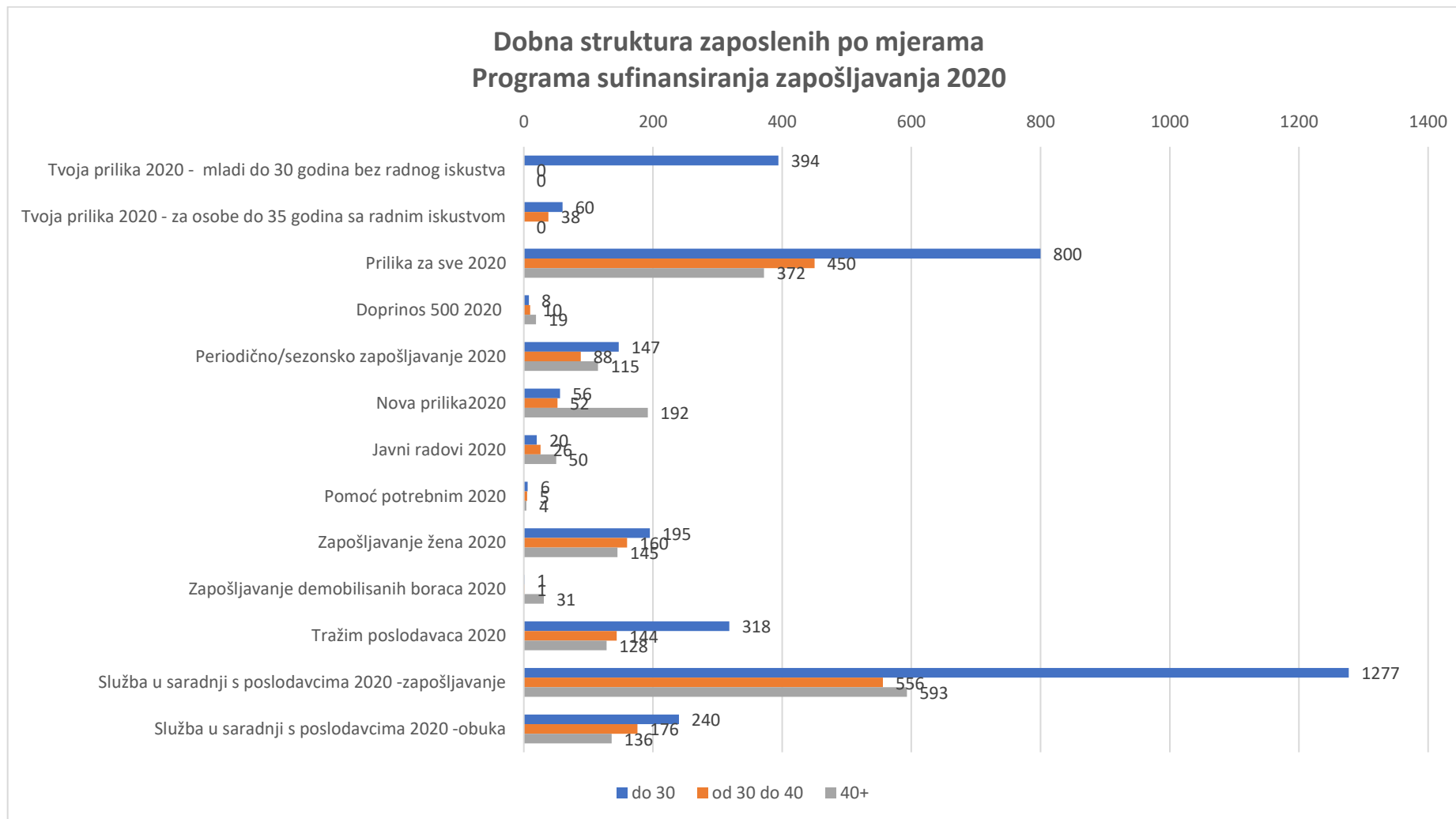
Grafikon 7: Spolna struktura osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

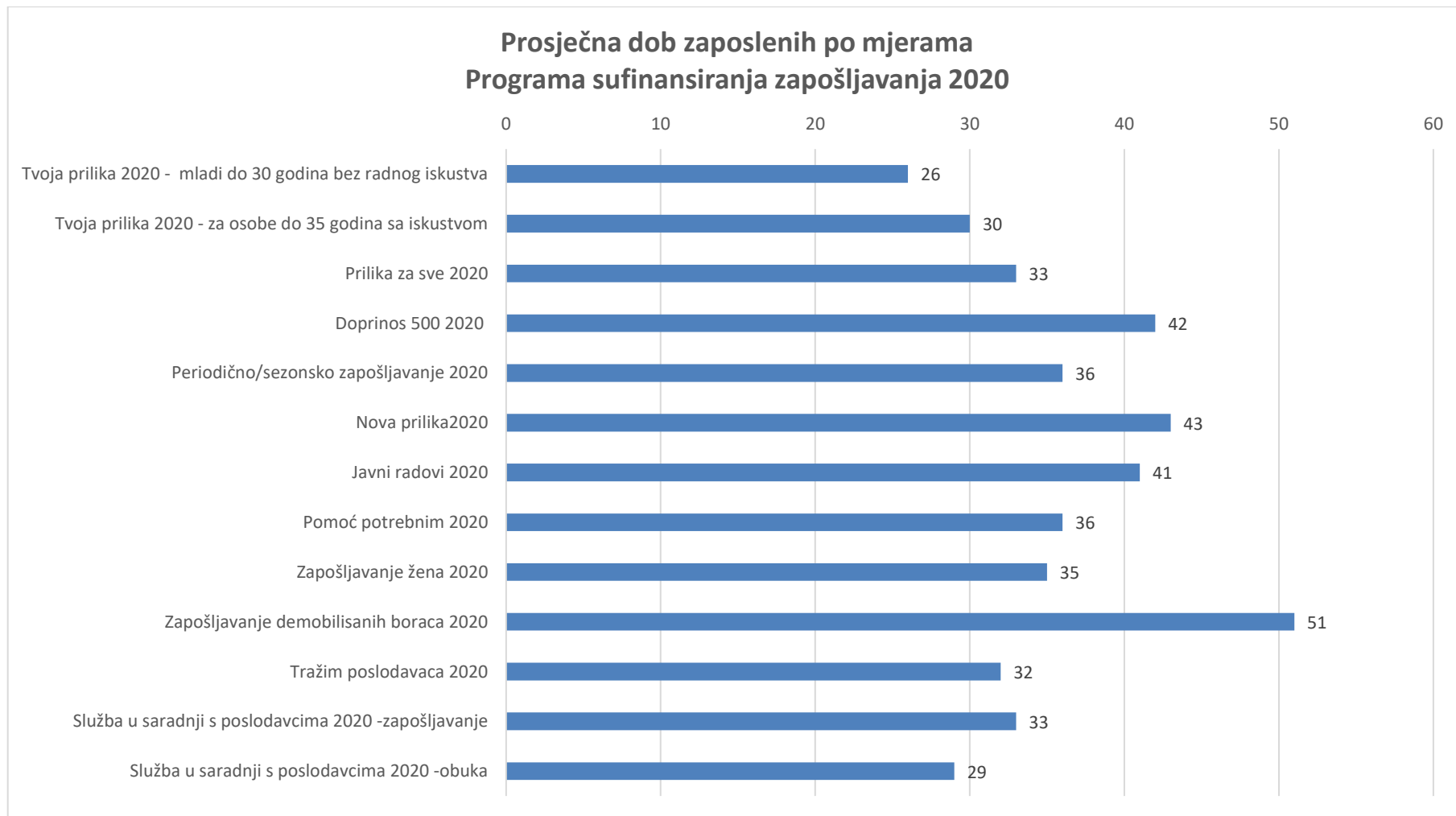
Grafikon 8: Kvalifikacijska struktura osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

Grafikon 9: Dobna struktura osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

Grafikon 10: Prosječna dob osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020

Grafikon 11: Prosječan period nezaposlenosti osoba zaposlenih po mjerama Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 prije zasnivanja radnog odnosa

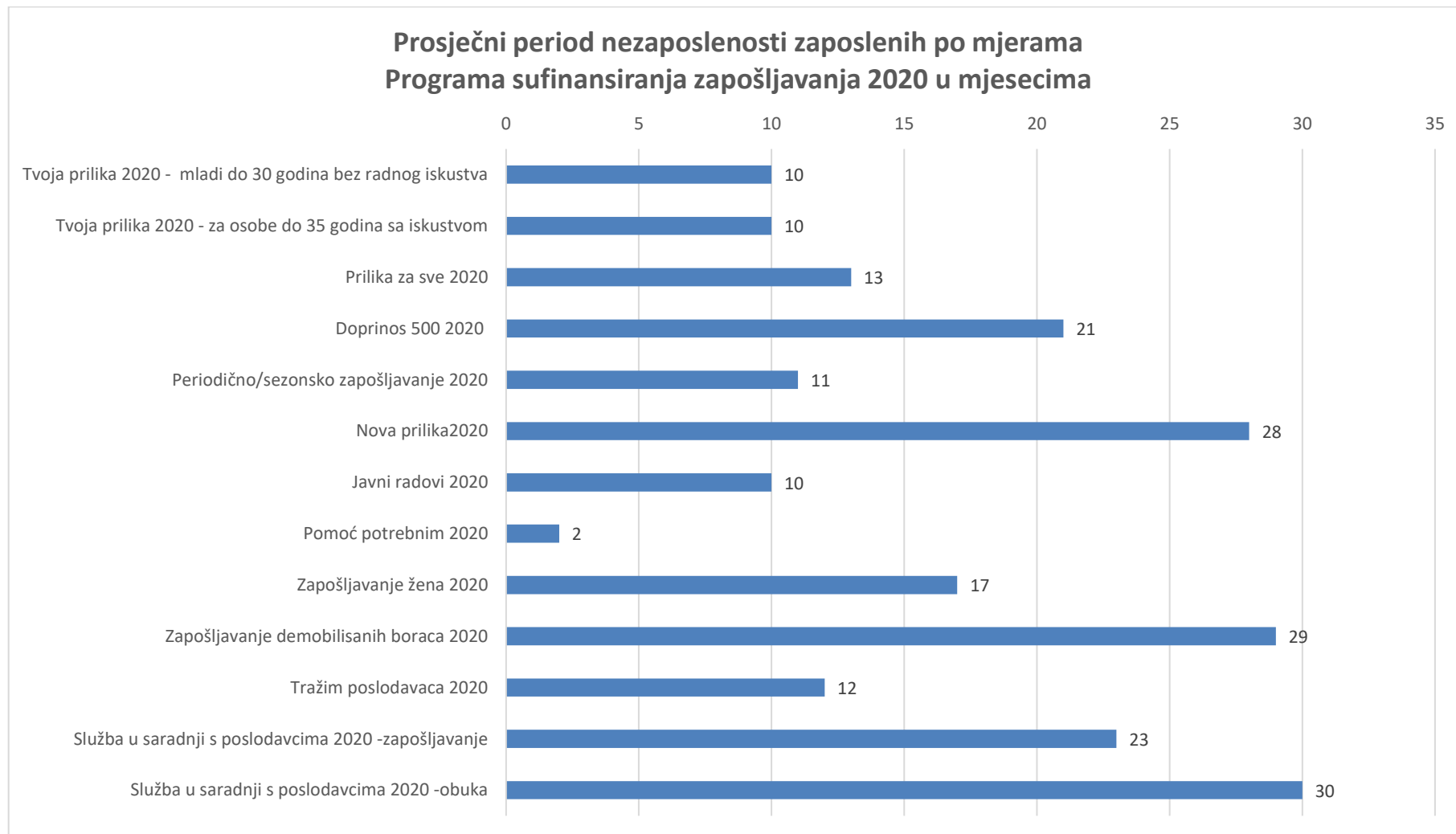

Tabela 5: Broj zamijenjenih osoba obuhvaćenih Programom sufinansiranja zapošljavanja 2020 u toku realizacije

Naziv mjere	Broj osoba	Od toga - zamijenjenih osoba	%
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	394	7	1,78%
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	98	9	9,18%
Prilika za sve 2020	1.622	232	14,30%
Doprinos 500 2020	37	2	5,41%
Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020	350	24	6,86%
Nova prilika2020	300	12	4,00%
Javni radovi 2020	96	5	5,21%
Pomoć potrebnim 2020	15	1	6,67%
Zapošljavanje žena 2020	500	25	5,00%
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	33	0	0,00%
Tražim poslodavaca 2020	590	30	5,08%
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -zapošljavanje	2.426	354	14,59%
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -obuka	552	14	2,54%
Ukupno	7.013	715	10,20%

Grafikon 12: Struktura osoba obuhvaćenih Programom sufinansiranja zapošljavanja 2020 po spolu, dobi, kvalifikacijama i periodu nezaposlenosti

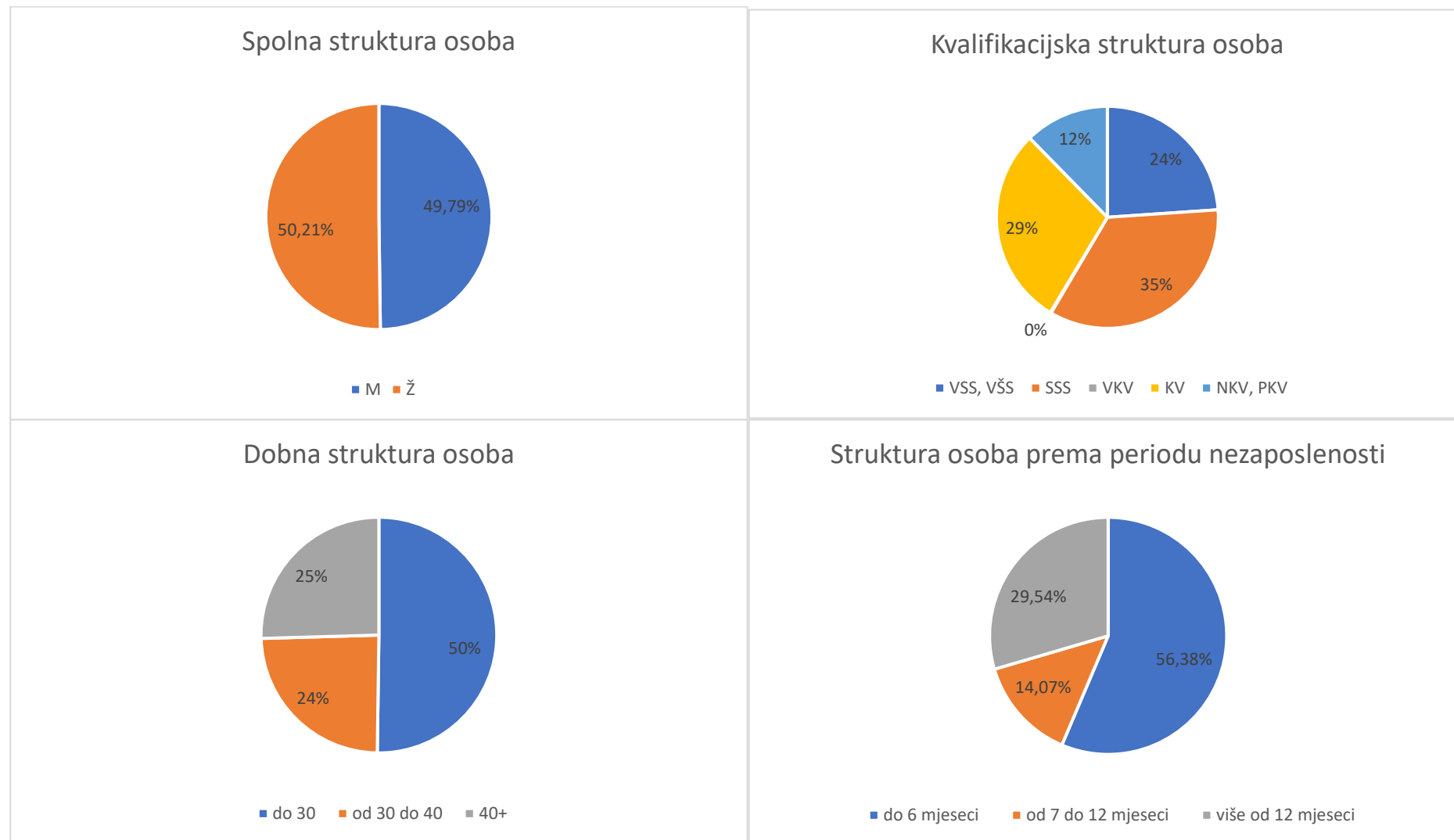
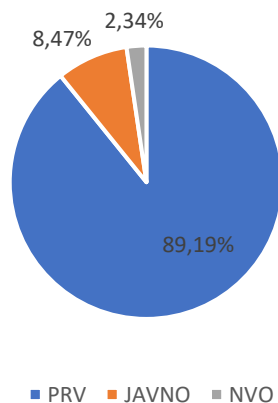

Tabela 6: Struktura poslodavaca obuhvaćenih Programom sufinansiranja zapošljavanja 2020 po vrsti vlasništva i veličini

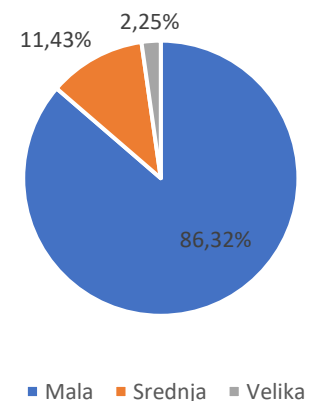
Naziv mjere	PRV	JAVNO	NVO	MALA	SREDNJA	VELIKA
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	115	53	6	129	38	7
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	52	11	8	57	14	0
Prilika za sve 2020	882	0	0	789	77	16
Doprinos 500 2020	22	0	0	19	2	1
Periodično/sezonsko zapošljavanje 2020	128	14	5	128	15	4
Nova prilika2020	200	8	6	195	16	3
Javni radovi 2020	0	10	3	9	2	2
Pomoć potrebnim 2020	0	3	1	2	2	0
Zapošljavanje žena 2020	356	20	12	348	38	2
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	30	0	1	31	0	0
Tražim poslodavaca 2020	383	50	8	375	53	13
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -zapošljavanje	964	129	21	935	148	31
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 -obuka	37	3	12	50	1	1
Ukupno	3.169	301	83	3.067	406	80
%	89%	9%	2%	86%	12%	2%

Grafikon 13: Struktura poslodavaca obuhvaćenih Programom sufinansiranja zapošljavanja 2020 po vrsti vlasništva i veličini

Struktura poslodavaca po vrsti vlasništva

Struktura poslodavaca prema veličini

11. Monitoring i evaluacijske metode u okviru Projekta podrške zapošljavanju koji je realiziran u saradnji sa Svjetskom bankom

U okviru Projekta podrške zapošljavanju, koji je realiziran u saradnji sa Svjetskom bankom, za predmetnu godinu njegove realizacije utvrđena je obaveza i indikator zapošljavanja najmanje 1.000 mladih i 500 teže zapošljivih osoba putem mjera i programa u 2020. godini (četvrtoj godini Projekta), a prema kriterijima iz predmetnog projekta (priznata su zapošljavanja isključivo kod poslodavaca iz privatnog sektora – osim oblasti poljoprivrede, prihvataju se samo ugovori o sufinansiranju zapošljavanja kod kojih je izvršena isplata za najmanje tri mjeseca do maja 2021. godine).

Također, ovim projektom su utvrđene aktivnosti monitoringa i evaluacije u praćenju dostizanja navedenog cilja, koji provodi Jedinica za upravljanje projektima (PIU) pri Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike, a koji je za ovu priliku bio fokusiran samo na Program sufinansiranja zapošljavanja 2020.

S tim u vezi Jedinica za analizu tržišta rada, statistiku, monitoring i evaluaciju Federalnog zavoda za zapošljavanje je sa Jedinicom za upravljanje projektima učestvovala u organiziranju monitoringa i evaluacije za potrebe Projekta podrške zapošljavanju i pružala neophodnu podršku u vezi: obezbjeđivanja potrebnih podataka (tabelarni pregled: korisnika poticaja - poslodavaca i osoba, isplaćenih sredstava i drugih pripadajućih podataka), organizovanja monitoringa pojedinih faza realizacije, utvrđivanja potrebne dokumentacije (ugovori zaključeni između Federalnog zavoda za zapošljavanje, kantonalnih službi za zapošljavanje i korisnika poticaja i dr.), razvoju korištenih obrazaca upitnika i pripreme anketiranja odabranog uzorka korisnika mjera (poslodavaca i osoba zaposlenih kod poslodavaca) iz Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020, provođenje evaluacijskih aktivnosti i dr.

Također, u okviru provođenja aktivnosti monitoringa i evaluacije u sklopu implementacije Projekta podrške zapošljavanju sufinansiranog od Svjetske banke, Federalni zavod za zapošljavanje i Jedinica za upravljanje projektima PIU pri Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike su organizovali anketiranje dijela korisnika poticaja odabranih metodom slučajnog uzorka – randomizacijom tj. nasumičnim odabirom primjenom funkcije Rand i to iz grupe korisnika prihvatljivih za pomenuti projekat (poslodavaca i osoba zaposlenih kod tih poslodavaca).

Anketa je provedena radi ispitivanja zadovoljstva i ocjene pojedinih elemenata Programa. Proces randomizacije osigurava da su poslodavci i osobe iz uzorka reprezentativni za monitoring Programa.

Zbog epidemiološke situacije uzrokovane pandemijom COVID-19 ovaj dio aktivnosti je proveden u kombinovanoj metodi tj. slanjem upitnika putem e-maila (on-line alat pripremljen u google obrascima) ili komuniciranjem telefonskim putem sa korisnicima poticaja - poslodavcima i osobama zaposlenim po predmetnom Programu, ili uz primjenu terenskih posjeta. Pored ovoga, PIU je obavio telefonske kontrole sa korisnicima kako bi potvrdio dostavljene podatke.

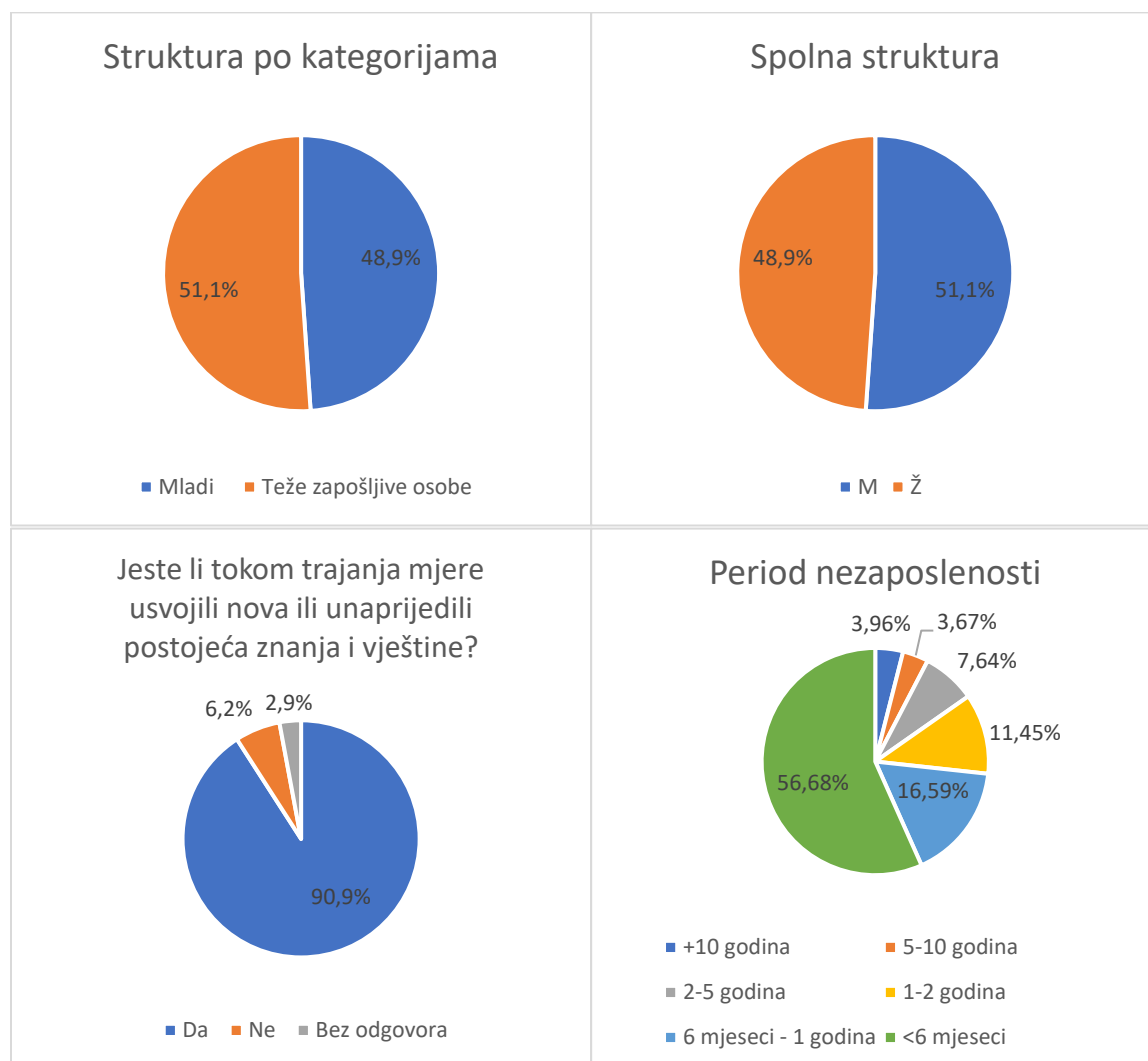
Uzorak je činilo 556 poslodavaca i 851 osoba zaposlena kroz mjere iz 2020. godine. Anketiranje je provedeno uz angažman zaposlenika službi za zapošljavanje. Anketa je rezultirala visokim stopama odgovora na anketu:

- 477 poslodavaca (85,80 %)
- 681 zaposlenik (80,00 %)

Uzorak za anketiranje je reprezentativan kako u pogledu obuhvata korisnika po svim mjerama u skladu sa stvarnim rezultatima zapošljavanja tako i u pogledu ostalih

karakteristika (npr. obuhvata 348 muških i 333 ženske osobe itd.). To je zbog činjenice da je randomizacija cjelokupne statističke mase i odabir jedinica slučajnog uzorka jedina pouzdana metoda koja može osigurati reprezentativnost uzorka na osnovu više kriterija i koja isključuje bilo kakvu vrstu ljudskog uplitanja u proces selekcije, a što osigurava reprezentativnost kada je u pitanju interpretacija prikupljenih rezultata istraživanja.

Grafikon 14: Struktura korisnika poticajnih mjera – osoba iz uzorka i nivo koristi mjera za sticanje novih ili unapređenje postojećih znanja i vještina

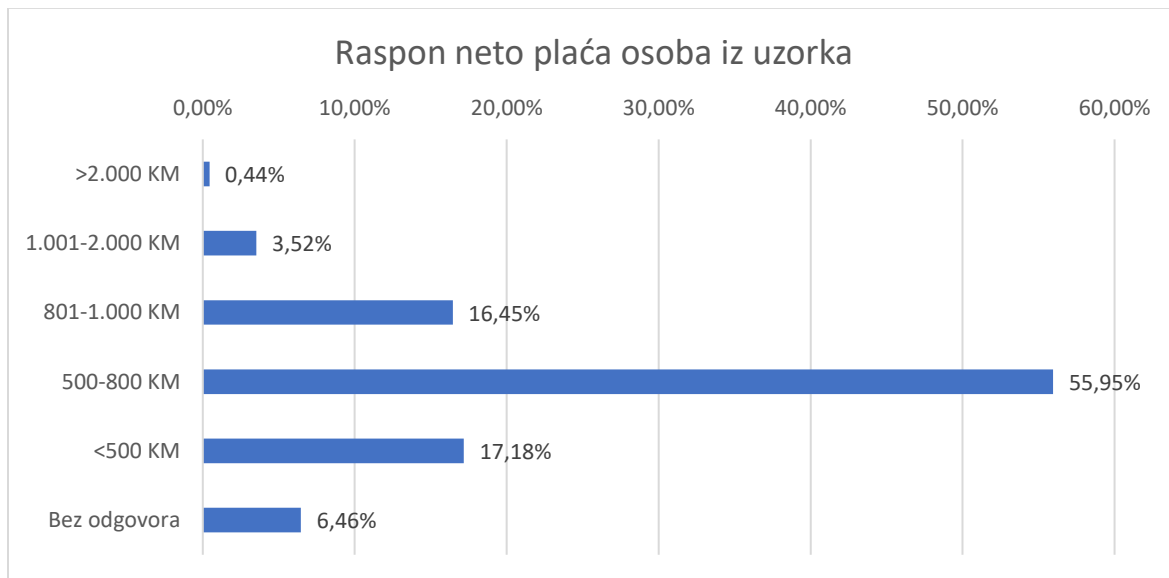

Skoro 27% uzorka korisnika poticajnih mjera (iz uzorka) su dugotrajno nezaposlene osobe – duže od 12 mjeseci bez posla, što odgovara strukturi iz cijele populacije korisnika mjera APZ. To pokazuje da mjere APZ koje provodi Federalni zavod za zapošljavanje imaju važnu društvenu ulogu, u kontekstu poticanja potražnje za radnom snagom i pružanja šanse na tržištu rada teže zapošljivim kategorijama nezaposlenih osoba. Vjerovatno bi ovoj kategoriji tražitelja posla bilo vrlo teško pronaći zaposlenje i efikasno se integrirati na tržište rada bez poticajnih mjera za sufinansiranje zapošljavanja.

Također, velika većina osoba obuhvaćenih mjerama sufinansiranja zapošljavanja smatra poticaje Federalnog zavoda za zapošljavanje kao veoma korisno sredstvo prilikom pronalaska zaposlenja i u smislu unapređenja postojećih ili sticanja novih znanja i vještina potrebnih na tržištu rada.

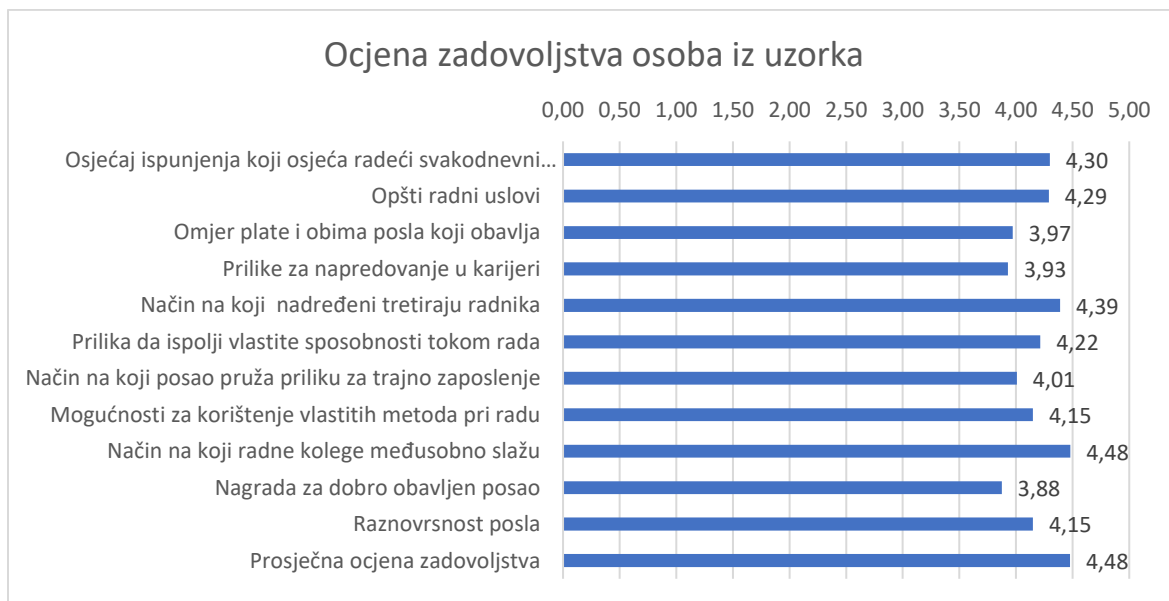
Osobe iz uzorka su uglavnom imale neto plaću u rasponu od 500 do 1.000 KM (72%). Evidentno je da se stanje s prosječnom neto plaćom u periodu nakon ovog anketiranja znatno promijenila s obzirom na rast najniže ali i prosječne neto plaće u Federaciji BiH, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku.

Grafikon 15: Raspon neto plaća osoba – korisnika poticaja iz uzorka

Posmatrajući pojedine aspekte zadovoljstva radnim uslovima, mogućnostima napredovanja u karijeri, odnosima na poslu i drugim aspektima (u rasponu od 1 - potpuno nezadovoljan do 5 – potpuno zadovoljan) anketirane osobe iz uzorka su dale veoma dobre ocjene i to kako slijedi:

Grafikon 16: Ocjena zadovoljstva osoba – korisnika poticaja iz uzorka po pojedinim aspektima

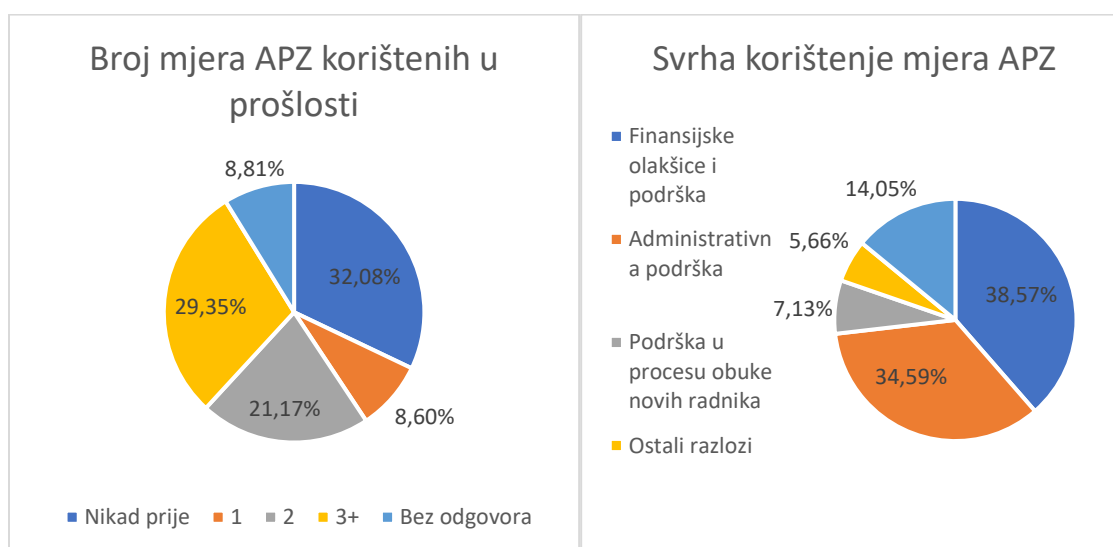
Osim anketiranja osoba obuhvaćenih mjerama APZ u sklopu ove aktivnosti anketirani su i poslodavci – korisnici poticajnih mjera. U anketiranju je učestvovalo je 477 poslodavaca iz uzorka. Randomizacija zasnovana na pojedinačnim ugovorima također je osigurala reprezentativnost uzorka u smislu disperzije po mjerama i lokacijama.

Tabela 7: Struktura poslodavaca iz uzorka prema djelatnostima

Djelatnost	Broj poslodavaca
C – Prerađivačka industrija	108
G - Trgovina	104
I – Ugostiteljstvo	49
M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	48
F – Građevinarstvo	45
S - Ostale uslužne djelatnosti	36
H – Saobraćaj, skladištenje	24
N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	16
A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	15
Q - Zdravstvena i socijalna zaštita	11
J – Informacije i komunikacije	8
P- Obrazovanje	5
R - Umjetnost, zabava i rekreacija	3
E - Snabdijevanje vodom i upravljanje otpadom	3
D - Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	2

Poslodavci kao otežavajuću okolnost u poslovanju i pronalasku radnika najviše ističu visoke poreze i doprinose i nedostatak adekvatnih radnika. Stoga ističu da im korištene poticajne mjere u takvoj situaciji značajno koriste kao finansijske olakšice, ali i administrativna podrška i podrška u procesu obuke novih radnika u određenom vremenskom periodu za rad na novom radnom mjestu. Trećina anketiranih poslodavaca iz uzorka nikada prije nije koristila poticajne mjere APZ, a skoro trećina je koristila jednu do dvije mjere u prošlosti (8,6% je koristilo samo jednu mjeru u prošlosti, 21,1% je koristilo dvije mjere u prošlosti). Također, 29% je koristilo tri ili više mjera u prošlosti.

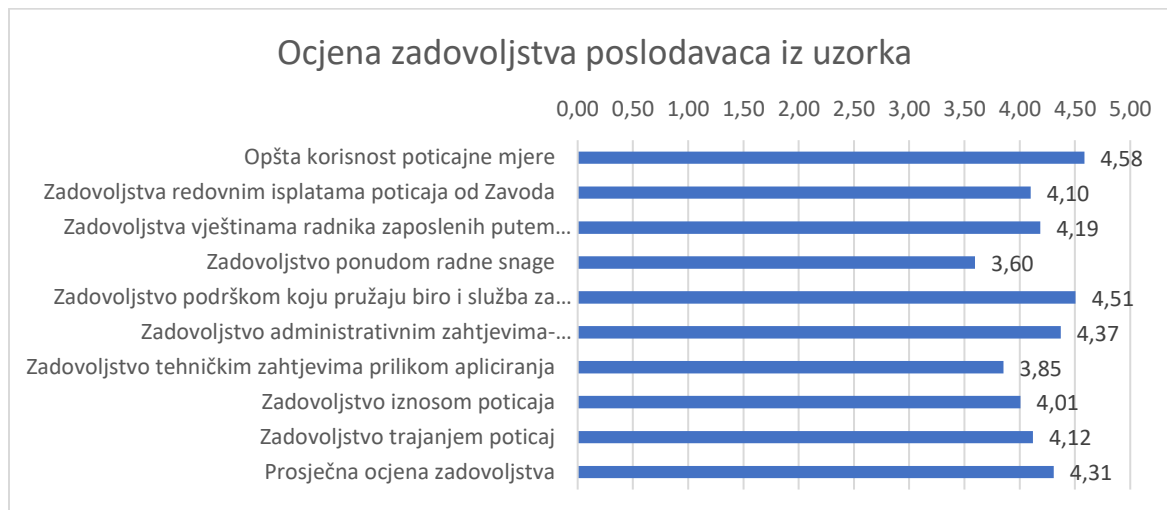
Grafikon 17: Broj i svrha korištenih mjera od poslodavaca iz uzorka

Poslodavci su dali prilično visoke ocjene zadovoljstva po pojedinim aspektima ocjenjivanja realizacije poticajnih mjera (na skali od 1 - potpuno nezadovoljan do 5 – potpuno zadovoljan).

I pored svih otežavajućih okolnosti u realizaciji poticajnih mjera zabilježena je izuzetno visoka prosječna ocjena zadovoljstva od čak 4,31. Najslabije je ocijenjeno zadovoljstvo ponudom radne snage na tržištu rada (prosječna ocjena 3,6)

Grafikon 18: Ocjena zadovoljstva poslodavaca – korisnika poticaja iz uzorka po pojedinim aspektima

12. Mjerenje održivosti zaposlenja

U sklopu provođenja evaluacije Program sa aspekta održivosti zaposlenja 12 mjeseci nakon završetka realizacije pojedinačnih ugovora o sufinansiranju zapošljavanja izvršena su provjere statusa zaposlenja svih osoba putem portala Porezne uprave Federacije BiH.

Provjerom statusa podaci su evidentirani ukupno za sve osobe po svim mjerama u sklopu Programa, dodatno disagregirani, sa provjerom statusa zaposlenja na zadati period, po spolu ali i po period sufinansiranja zapošljavanja (s obzirom da je zaposlenje obuhvaćenih osoba sufinansirano 12 ili šest mjeseci).

S obzirom na profil mjere, te postavljeni cilj i vrstu ciljne grupe, ocjena efekata u smislu mjerenja održivosti zaposlenja osoba prioritetno se treba posmatrati za mjere: *Prilika za sve 2020*, *Nova prilika 2020*, *Zapošljavanje žena 2020*, *Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020*, *Tražim poslodavca 2020*, *Doprinos 500* i *Služba u saradnji s poslodavcima 2020*, dok je za mjere vezane za javne radove i pripravnike svrsishodnije mjeriti izvršenje postavljenog cilja u smislu broj mladih osoba koje su stekle radno iskustvo u struci za koju su se školovale, broj osoba s nižim kvalifikacijama uključenim u javne radove i sl.

Tabela 8: Pregled podataka o stopi održivosti zaposlenja 12 mjeseci nakon završetka Programa (po mjerama za ukupan broj osoba i po spolu)

Naziv mjere	Ukupan broj osoba	M	Ž	Broj zaposlenih 12 mjeseci nakon završetka Programa	% zaposlenih 12 mjeseci nakon završetka Programa	% M zaposlenih 12 mjeseci nakon završetka Programa	% Ž zaposlenih 12 mjeseci nakon završetka Programa
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	394	158	236	219	55,6%	58,9%	53,4%
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	98	47	51	71	72,4%	72,3%	72,5%
Zapošljavanje žena 2020	500	0	500	318	63,6%	#	63,6%
Prilika za sve 2020	1.622	1.016	606	993	61,2%	62,4%	60,1%
Doprinos 500 200	37	21	16	14	37,8%	33,3%	43,8%
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	33	32	1	14	42,4%	53,1%	0,0%
Periodično/ sezonsko zapošljavanje 2020	350	220	130	192	54,9%	57,7%	56,2%
Nova prilika 2020	300	136	164	163	54,3%	52,9%	55,5%
Javni radovi 2020	96	84	12	40	41,7%	40,5%	50,0%
Pomoć potrebnim 2020	15	1	14	12	80,0%	100,0%	35,7%
Tražim poslodavca 2020	590	271	319	419	71,0%	70,5%	71,5%
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - zapošljavanje	2.426	1.219	1.207	1.524	62,8%	63,7%	61,9%
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - obuka	552	286	266	177	32,1%	31,8%	32,3%

Iz prezentiranih podataka može se uočiti da je najveća stopa održivosti zabilježena u mjeri Pomoć potrebnim 2020. Međutim, broj obuhvaćenih osoba ovom mjerom je minimalan, te su za posmatranje ovog indikatora reprezentativnije mjere s većim brojem učesnika.

Izuzetno visoke stope zadržavanja statusa zaposlenja evidentirane su kod korisnika u mjerama Tvoja prilika 2020 za osobe dobi do 35 godina (72,4%) i Tražim poslodavca 2020 (71%). Treba napomenuti da su ovim mjerama obuhvaćene u prosjeku osobe mlađe dobi koje su u prosjeku bile nezaposlene 12 mjeseci.

Iako je kod učesnika u mjeri Zapošljavanje žena 2020 prosječan period nezaposlenosti prije početka zaposlenja bio 17 mjeseci, u ovoj mjeri je zabilježena visoka stopa održivosti od 63,6%. Također, u mjeri Nova prilika 2020 kod koje su ciljnu grupu činile dugotrajno

nezaposlene osobe, te osobe nižih kvalifikacija i dobi od 40 godina i više, u ovoj mjeri je također zabilježena zadovoljavajuća stopa održivosti zaposlenja od 54,3%.

Kod mjere Tvoja prilika 2020 namijenjene za mlade dobi do 30 godina bez radnog iskustva primjetna je veća stopa održivosti zaposlenja kod onih čije je zapošljavanje sufinansirano u trajanju od šest (6) mjeseci u odnosu na one čije je zapošljavanje sufinansirano u trajanju od 12 mjeseci, 68,6% : 53,6%. Važno je napomenuti da je cilj ove mjere bio omogućavanje sticanje radnog iskustva u struci za koju su se mlade nezaposlene osobe školovale, radi povećanja šansi za zaposlenje na tržištu rada, a ne prioritarno zadržavanje radnog odnosa, te je procent održivosti zaposlenja od 55,6% veoma dobar rezultat.

Također, i u mjeri Kod mjere Tvoja prilika 2020 namijenjene za osobi dobi do 35 godina sa radnim iskustvom osobe čije je zapošljavanje sufinansirano šest (6) mjeseci imaju nešto veću stopu održivosti zaposlenja u odnosu na one čije je zapošljavanje sufinansirano u trajanju od 12 mjeseci, 73,3% u odnosu na 72,1%.

U oba slučaja riječ je o dijelu radne snage mlađe dobi.

Međutim u mjerama Zapošljavanje žena, Prilika za sve i Nova prilika situacija je obrnuta i u tim mjerama veću stopu održivosti zaposlenja imaju osobe čije je zapošljavanje sufinansirano u trajanju od 12 mjeseci.

Tabela 9: Pregled podataka o stopi održivosti zaposlenja 12 mjeseci nakon završetka Programa (po mjerama za osobe čije je zapošljavanje sufinansirano 6 i 12 mjeseci)

Naziv mjere	Ukupan broj osoba	Broj osoba sufinansiranih 6 mjeseci	Broj osoba sufinansiranih 12 mjeseci	% zaposlenih 12 mjeseci nakon završetka Programa koji su sufinansirani 6 mjeseci	% zaposlenih 12 mjeseci nakon završetka Programa koji su sufinansirani 12 mjeseci
Tvoja prilika 2020 - mladi do 30 godina bez radnog iskustva	394	51	343	68,6%	53,6%
Tvoja prilika 2020 - za osobe do 35 godina sa radnim iskustvom	98	30	68	73,3%	72,1%
Zapošljavanje žena 2020	500	346	154	60,1%	71,4%
Prilika za sve 2020	1.622	312	1.310	60,9%	61,7%
Doprinos 500 2020	37	37	0	37,8%	#
Zapošljavanje demobilisanih boraca 2020	33	1	32	0,0%	53,1%
Periodično/ sezonsko zapošljavanje 2020	350	350	0	57,1%	#
Nova prilika 2020	300	45	255	35,6%	57,6%
Javni radovi 2020	96	0	0	#	#
Pomoć potrebnim 2020	15	0	16	#	81,3%
Tražim poslodavaca 2020	590	39	551	56,4%	72,1%
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - zapošljavanje	2.426	48	2.378	64,6%	62,8%
Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - obuka	552	0	0	#	#

13. Osnovna zapažanja i rezultati

U okviru sagledavanja ukupne slike vezane za realizaciju Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020 utvrđeni su podaci po osnovu različitih indikatora vezanih za ovaj program (omjer ugovaranja predviđenih sredstava, isplata sredstava, zapošljavanje planiranog broja osoba, struktura poslodavaca i zaposlenih osoba po različitim parametrima, održivost zaposlenja) koji se odvijao u globalno i historijski otežanim okolnostima.

Kao izvor verifikacije rezultata u okviru monitoringa korišteni su:

- izvještaji iz APZ modula JIS-a (modula za realizaciju mjera aktive politike zapošljavanja iz aplikacije Jedinstvenog informacionog sistema) i to: APZ detaljni pojedinačni pregled ugovora i APZ pregled poslodavaca i zaposlenika
- podaci iz Sektora za finansije – stanje na dan 31.12.2021. godine
- dokumentacija iz Sektora za aktivnu politiku zapošljavanja i Jedinice za realizaciju projekata sa drugim organizacijama i institucijama.

U okviru monitoringa realizacije Programa sufinansiranja zapošljavanja 2020, sa stanjem **na dan 31.12.2021. godine**, a na osnovu pomenutih sredstava verifikacije evidentirani su sljedeći pokazatelji:

- početna planirana sredstva predviđena za realizaciju Programa su iznosila 51.378.480 KM, objavljen javni pozv u iznosu od 80% ovog iznosa,
- vrijednost ugovorenih sredstava je bila 27.550.439 KM ili 54% od početnih planiranih sredstava,
- od ukupno 3.553 ugovora o sufinansiranju zapošljavanja (i obuke), prema vrsti poslodavaca najviše se odnosi na privatna preduzeća – 3.169 (89%), zatim slijedi 301 subjekt iz javnog sektora (9%) i 83 (2%) NVO, a prema veličini najviše je malih poslovnih subjekata koji imaju do 50 radnika (86%), zatim poslovnih subjekata srednje veličine koji imaju od 50 do 250 (12%) i velikih poslovnih subjekata sa preko 250 radnika (2%), a što oslikava udio poslovnih subjekata prema veličini i strukturi u Federaciji BiH,
- zaposleno je ukupno 7.013 osoba ili 54% od predviđenih 13.000 osoba, s tim da su tokom realizacije po svim mjerama izvršene zamjene u 715 slučajeva tj. te osobe nisu bile angažirane cijeli ugovoreni period,
- posmatrano po spolu mjerama su obuhvaćena su 3.492 muškarca ili 49,80% i 3.521 žena ili 50,20%, što ukazuje na jednaku zastupljenost učesnika u Programu po spolu,
- prema stručnoj spremi obuhvaćeno je: 865 NSS, NKV i PKV (12%); 2.038 KV (29%); 2.424 SSS (35%); 1.677 VSS i VŠS (24%), što govori u prilog činjenici da su najviše obuhvaćene osobe koje su prema stručnoj spremi ujedno i najbrojnije na evidenciji nezaposlenih osoba,
- dugotrajno nezaposlenih tj. od 7 do 12 mjeseci je 14%, a duže od 12 mjeseci je 30%, što ukazuje na činjenicu da je čak jedna trećina dugotrajno nezaposlenih osoba koje spadaju u kategoriju teže zapošljivih,
- prosječan period nezaposlenosti osoba zaposlenih po svim mjerama iz Programa - prije zasnivanja radnog odnosa je 17 mjeseci,
- osoba dobi od 40 i više godina je 26%, dok mladi dobi do 30 godina čine 50%, a što potvrđuje oopredijeljenost podrške prema mladima i starijim od 40 godina,
- prosječna dob zaposlene osobe je 36 godina,
- prosječna stopa održivosti zaposlenja po svim mjerama, 12 mjeseci nakon završetka Programa (još uvijek u vremenu pojačanih pandemijskih mjera) iznosi 59,6% (4.156 od 7.013 osoba) - isključivanjem mjera u koje spadaju javni radovi, obuka i angažman pripravnika stopa održivosti iznosi čak 62,3%.

Najviše osoba je zaposleno i sredstava ugovoreno u okviru mjere Služba u saradnji s poslodavcima 2020 - zapošljavanje (2.426 osoba ili 35% od ukupno zaposlenih i 12.600.945 KM ili 46% od ukupno ugovorenih sredstava), s obzirom na raspodjelu sredstava s ostalih mjera na ovu mjeru u cilju postizanja bržeg ugovaranja što većeg iznosa. Slijede mjere Prilika za sve, Tražim poslodavca i Zapošljavanje žena.

Slabija realizacija usljed slabog interesa poslodavaca je evidentirana u okviru mjera Doprinos 500, Pomoć potrebnim i Zapošljavanje demobilisanih boraca (oko 1% od ukupno ugovorene vrijednosti).

Veoma je značajno da je ostvaren skoro jednak udio muškaraca i žena među osobama obuhvaćenim ovim Programom, naročito zahvaljući realizaciji mjere Zapošljavanje žena 2020.

Subvencija je povećana u prosjeku za 30 KM u odnosu na Program iz 2019. godine, a s obzirom na kontinuiran rast prosječne plaće u Federaciji BiH.

Više značajnih uzroka itekako su uticali na otežanu realizaciju ovog programa:

- tromjesečni prekid usljed proglašenja stanja prirodne nesreće 17.3.2020. godine nekoliko dana nakon otvaranja javnog poziva, zbog pandemije Covid-19, a po zahtjevu Vlade Federacije BiH,
- masovno otpuštanje radnika kao posljedica lockdown-a (Zavod i kantonalne službe za zapošljavanje su bile izložene snažnom pritisku u administrativnom i finansijskom smislu),
- preusmjerenje značajnog iznosa sredstava namijenjenog realizaciji programa APZ u svrhu osiguranja sredstava za materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba - onih koji su u velikom broju ostali bez posla zbog pandemije u periodu najjačeg pritiska na evidenciju nezaposlenih i službe za zapošljavanje, te
- izbjegavanje preklapanja sa „Korona zakonom“ - Zavod je uložio dodatne napore da izbjegne preklapanje između realizacije Programa i dodatnih subvencija Vlade Federacije BiH u cilju neutralizacije posljedica „lock down-a“ propisanih Zakonom o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica (Službene novine FBiH 28/20).

Pored navedenog otežavajuće okolnosti koje su uticale na sporiju i otežanu realizaciju određenih mjera ogledaju se, između ostalog, i u sljedećem:

- poslodavci nisu mogli da nađu radnike s potrebnim kvalifikacijama i kompetencijama ili su imali potrebu za radnicima, ali nisu mogli da popune radna mjesta, jer potencijalni radnici često nisu zadovoljni uslovima rada i platom, što također može da uzrokuje usporavanje dinamike realizacije;
- poslodavci su u prijavama prijavljivali potrebu za više radnika iako se ispostavilo da su zaposlili manji broj radnika od traženog, a na što vjerovatno utiče činjenica da su određene kantonalne službe za zapošljavanje u realizaciji ovakvih svojih programa prakticirale sufinansiranje manjeg broja osoba u odnosu na zahtjev poslodavca;
- poslodavci su se prijavljivali na više mjera, iako se naknadno ispostavi da koriste poticaj po jednoj mjeri, zbog istog razloga kao i u prethodnim slučajevima;
- dio angažiranih radnika napušta radno mjesto zbog različitih razloga – migracije iz BiH u države EU, promjene zaposlenja u državi;
- povremeno kašnjenje službi u obavješćavanju aplikanata o stečenim uvjetima za realizaciju ugovora i u dostavljanju dokumentacije za pravdanje subvencije prema Zavodu od službi ali i od poslodavaca prema službama;
- nedovoljna tehnička i operativna spremnost Zavoda za realizaciju Programa (aplikacija za realizaciju Programa nije bila potpuno testirana u svim segmentima, usljed poštivanja Zaključka Parlamenta Federacije BiH da se javni poziv objavi do 28.2.2020. godine – nedostajalo je testiranje za koje je trebalo dodatno vrijeme;

problemi u razmjeni podataka između softvera za trezorsko poslovanje i JIS aplikacije zbog problema u radu interface-a, nestabilnost web portala prilikom apliciranja i sl;

- u operativnom i tehničkom smislu usporena isplata sredstava korisnicima;
- problemi sa ljudskim resursima u Zavodu i službama za zapošljavanje zbog odsustva zaposlenih (bolovanje zbog Covid -19, organizacijske promjene u službama i dr.);
- dugotrajan je proces zaključivanja i realizacije ugovora o sufinansiranju i zapošljavanju kod poslodavaca kod kojih se prijem u radni odnos vrši putem Agencije za državnu službu.

I pored svih otežavajućih okolnosti, od ukupno 7.013 zaposlenih 12 mjeseci nakon završetka Programa u radnom odnosu je bilo 4.156 osoba (59,6%).

Pod pretpostavkom da je svih 7.013 osoba primalo najnižu plaću, kao minimalnu vrijednost, može se zaključiti da su poslodavci od ugovorenog iznosa od 27,5 miliona KM za navedene osobe uplatili minimalno iznos od oko 17 miliona KM poreza i doprinosa, dok je ostatak isplaćen za palce zaposlenim osoba uz sufinansiranje poslodavaca.

Također, pod pretpostavkom da je 4.156 osoba, koje su ostale da rade još 12 mjeseci nakon završetka Programa, primalo najnižu plaću, može se zaključiti da su poslodavci za taj dodatni period za navedene osobe uplatili iznos od približno 12,2 miliona KM poreza i doprinosa.

Potrebno je naglasiti da je Program u fokus postavio ključne ciljne grupe kojima je realizacijom odgovarajućih mjera posvećena dužna pažnja, a to su prije svega: mladi, žene, dugotrajno nezaposlene osobe, osobe dobi od 40 godina i više i dr. Povećanim subvencioniranjem posebnih grupa nezaposlenih osoba kao što su osobe s invaliditetom, žrtve nasilja, članovi porodica u kojima nema zaposlenih, žrtve nasilja i dr. pokazana je socijalna osjetljivost u realizaciji ovog programa.

Također, način realizacije Programa kroz sistem mjesečne refundacije sredstava nakon ispunjavanja uslova za isplatu sredstava (dokazivanje prethodno isplaćene plaće radniku i plaćenih obaveznih poreza i doprinosa) pokazuje odgovornost prema javnim sredstvima, osigurava transparentan, opravdan i siguran utrošak javnih sredstava i poništava rizike koji se bi se javljali kod avansnog plaćanja.

U posmatranju svih aspekta i faktora koji utiču na kretanja na tržištu rada, ali i realizaciju mjera APZ, obavezno je potrebno uzeti u obzir i migracije bh. radne snage ka državama Evropske unije.

Očigledno da se u predmetnom periodu čitav niz komplikacija i faktora na tržištu rada i u oblasti ekonomskog razvoja ispreplitao nakon proglašenja stanja prirodne nesreće zbog pandemije COVID-19 (tromjesečni lockdown, masovni gubitak radnih mjesta tj. smanjenje broja zaposlenih, pad industrijske proizvodnje i izvoza, i dr.), što je dodatno otežavalo optimalnu realizaciju programa aktivne politike zapošljavanja. Zavod se kontinuirano prilagođavao ekstremnim novonastalim okolnostima u cilju što bolje realizacije Programa.

Nakon ovakvog stanja prilike na tržištu rada se polako stabiliziraju (raste zaposlenost i smanjuje se nezaposlenost). Brojne analize domaćih i međunarodnih institucija ukazuju da procesu stabilizacije i oporavka društveno-ekonomskih prilika u narednom periodu prijete drugi faktori u globalnom smislu.

Iskustva iz ranijih ekonomskih kriza, prema brojnim autorima i analitičarima, pokazuju da programi sufinansiranja zapošljavanja mogu itekako pomoći u popravljavanju stanja na tržištu rada, zajedno s ostalim intervencijama nadležnih vlada (poreske olakšice, povoljni zajmovi-

kreditu, obuke i investiranje u znanja i vještine radne snage, subvencioniranje dijela plaće, jačanja izvoza, privlačenje stranih investicija i dr.), te se stoga nameće imperativ realizacije ovakvih programa u narednom periodu uz popravljavanje performansi, preveniranje rizika i otklanjanje eventualnih nedostataka, te davanje posebne pažnje mladim osobama, dugotrajno nezaposlenim osobama, osobama starije dobi i ženama. Također, važno je jačati funkciju posredovanja u zapošljavanju i komunikaciju sa poslodavcima u službama za zapošljavanje, u cilju pridobijanja kvalitetnih i pravovremenih informacija o njihovim potrebama, ali i jačati funkciju oglašavanja slobodnih radnih mjesta što bi unaprijedilo imidž javnih službi za zapošljavanje kao provjerenog posrednika u zapošljavanju i centralnog mjesta na tržištu rada.

14. Preporuke

U vezi sa naprijed navedenim za slične programe u narednom periodu preporučuje se sljedeće:

- nastaviti s realizacijom mjera čije su ciljne grupe prioritarno: mladi, žene, dugotrajno nezaposlene osobe, osobe dobi starije od 40 godine, osobe s nižim kvalifikacijama
- javni poziv objavljivati što ranije po usvajanju Finansijskog plana;
- prilagođavati mjere u skladu s okolnostima u privredi i na tržištu rada i analizom rezultata prethodnih mjera (visina i trajanje subvencije; odabir ciljnih grupa, vrsta mjere i dr.);
- pravovremeno aktivirati liste čekanja prijavljenih poslodavaca radi bržeg ugovaranja i isplate sredstava;
- tehnički unapređivati aplikaciju za realizaciju mjera APZ, naročito u izvještajnom dijelu radi bolje analize rezultata Programa i poduzeti preventivne mjere u vezi sa stabilnošću web portala i ostalih alata za prijavu za učešće u Programu;
- unapređivati saradnju sa službama za zapošljavanje;
- unapređivati kontrolne mehanizme Zavoda (provođenje kontrole realizacije, provjere dokumentacije u službama za zapošljavanje);
- brže dostavljati dokumentaciju o pravdanjima za uplatu subvencije od službi prema Zavodu radi bržeg ugovaranja i isplate sredstava;
- kontinuirano pratiti rokove za dostavu dokumentacije, te u skladu s potrebom slati urgencije i opomene pred raskid ugovora;
- unapređivati komunikaciju s privrednim komorama i udruženjima poslodavaca;
- u okviru oglašavanja putem web portala i društvenih medija Zavoda kao i drugih medija prije objave javnog poziva nezaposlene osobe dodatno informisati o mogućnostima učešća i pravilima realizacije Programa;
- razmjenjivati iskustva s drugim institucijama u kontekstu razvoja politika na tržištu rada;
- pripremati izvještaje/informacije o praćenju i ocjeni realizacije mjera APZ – monitoring i evaluacija.